

DEPARTMENT OF SOCIAL WORK
SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

Ηράκλειο 8/04/2020

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το Εργαστήριο Υγείας & Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS) του ΕΛΜΕΠΑ διεξήγαγε κοινωνική έρευνα με θέμα τις κρίσεις και στάσεις του e-πληθυσμού ως προς τον κορωνοϊό και την τήρηση των κανόνων ασφαλείας, από τις 1-4 Απριλίου, με την χρήση e-ερωτηματολογίου σε πανελλαδικό δείγμα 1078 ατόμων (688 γυναίκες και 390 άνδρες). Οι συμμετέχοντες δήλωσαν ηλικία από 17 έως 75 ετών (μέση ηλικία τα 40,2 έτη), έτη σπουδών από 4 έως 21 (μέσο έτος σπουδών τα 16,5 έτη) και αριθμό παιδιών από 1 έως 5 (μέσος αριθμός παιδιών 1,2). Την Κρήτη δήλωσαν ως τόπο κατοικίας 402 (37%) άτομα, την Αττική 237(22%) άτομα, την Β. Ελλάδα (Θράκη, Μακεδονία, Ήπειρο) 173(16%) άτομα, την Στερεά Ελλάδα και την Θεσσαλία 72(7%) άτομα, την Πελοπόννησο 57(5%), τα νησιά του Αιγαίου 32(3%) και το εξωτερικό επίσης 32(3%) άτομα, ενώ οι υπόλοιποι δεν ανέφεραν τόπο κατοικίας. Τα δεδομένα αναλύθηκαν με το στατιστικό πακέτο SPSS και παρουσιάζονται τα πρώτα αποτελέσματα ενοτήτων της έρευνας.

Οι κύριες ενότητες που μελετήθηκαν αφορούσαν:

Α) την αξιολόγηση, από πλευράς ερωτώμενων, της πανδημίας, των προσπαθειών που καταβάλλονται για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού καθώς και των αρμοδίων φορέων (Κυβέρνηση, Υπηρεσίες υγείας, ΜΜΕ κλπ.) και τον βαθμό ικανοποίησης τους από την ετοιμότητα των αρμοδίων να διαχειριστούν την εξάπλωση του ιού.

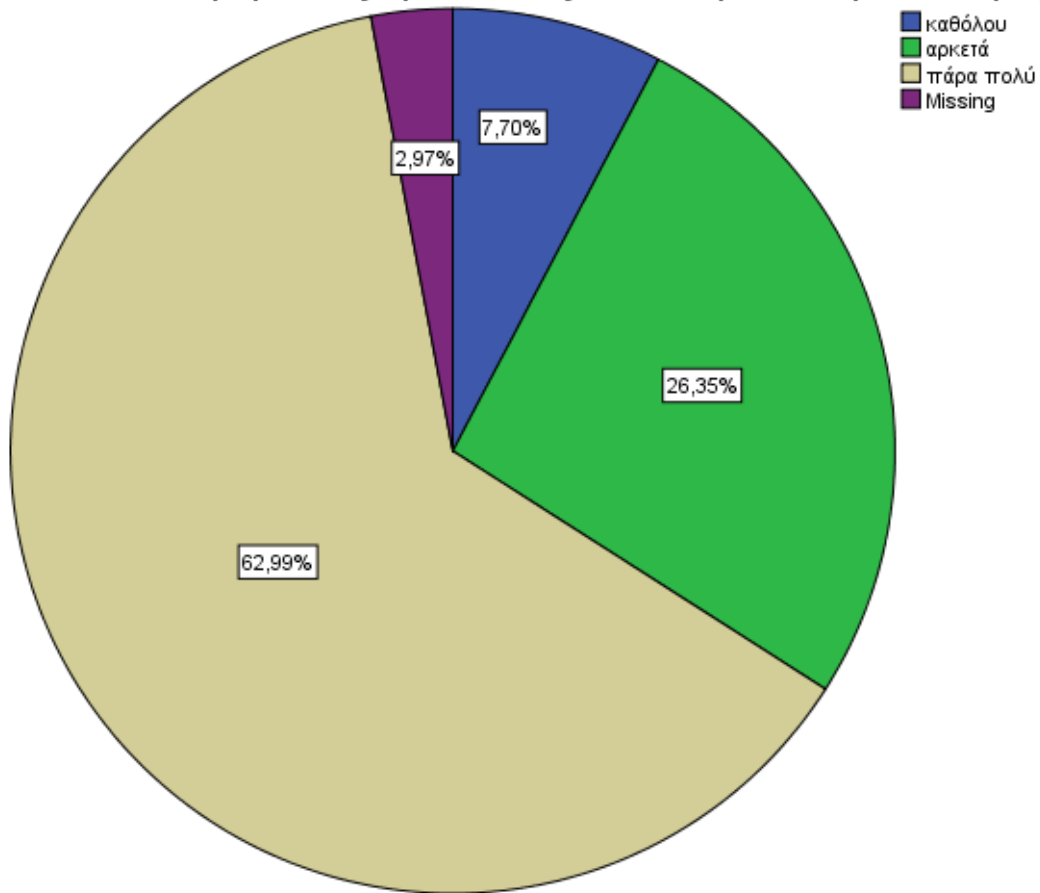
Πιν. 1 Ικανοποίηση από τις προσπάθειες που καταβάλλουν για τον περιορισμό της εξάπλωσης του κορωνοϊού

	N	%
καθόλου	83	7,7
αρκετά	284	26,3
πάρα πολύ	679	63,0
Σύνολο	1046	97,0
Δεν απάντησαν	32	3,0
Σύνολο	Σύνολο	100,0

Οι ερωτώμενοι ανέφεραν σε εξαιρετικά υψηλά ποσοστά την ικανοποίησή τους (63% «πάρα πολύ ικανοποιημένοι» και 26% «αρκετά ικανοποιημένοι», αντίστοιχα) από τις προσπάθειες που καταβάλλονται στην χώρα μας για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού.

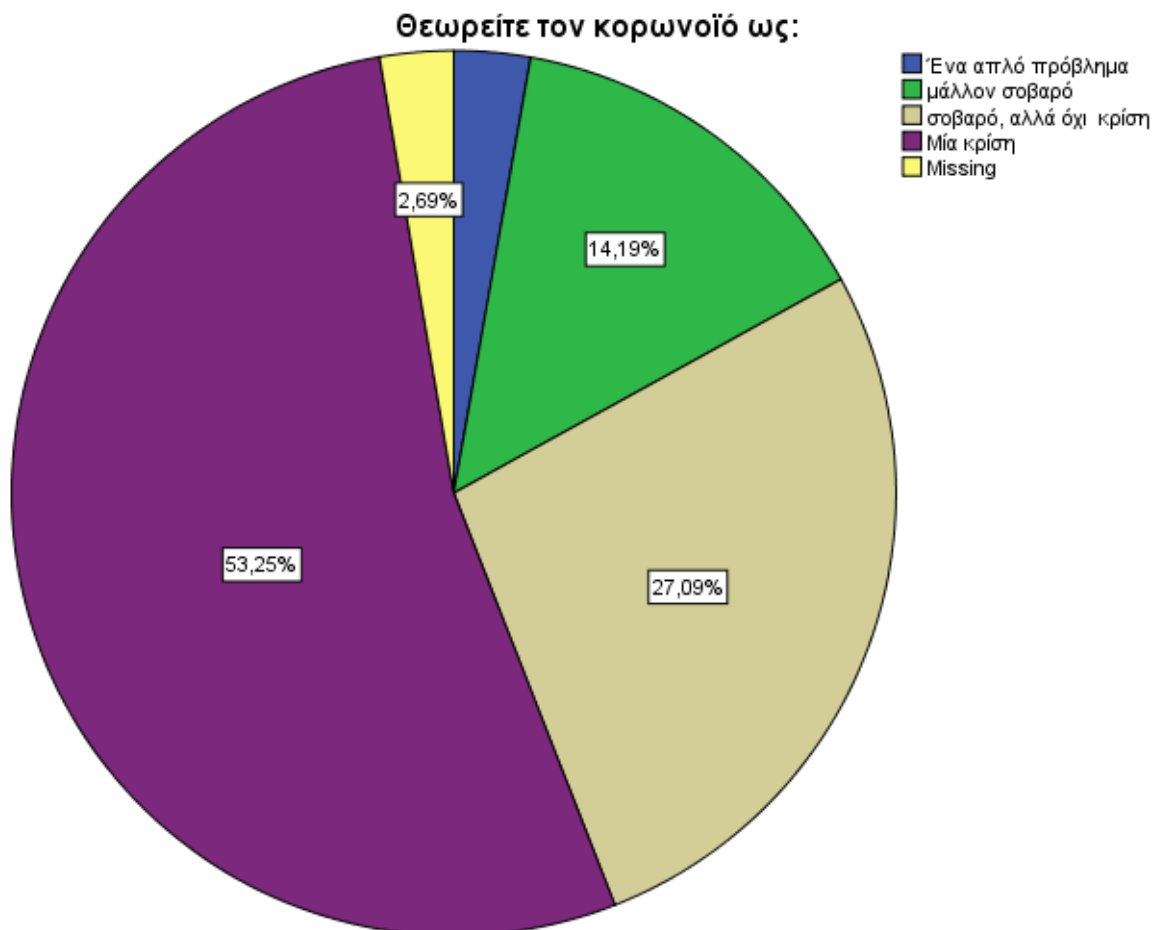
Ικανοποίηση από τις προσπάθειες που καταβάλλουν για τον περιορισμό

Πιν. 2 Έκφραση κρίσης των ερωτώμενων για τον κορωνοϊό ως:

	N	%
Ένα απλό πρόβλημα	30	2,8
μάλλον σοβαρό	153	14,2
σοβαρό, αλλά όχι μία κρίση	292	27,1
Μία κρίση	574	53,2
Δεν απάντησαν	1049	97,3
Σύνολο	1078	100,0

Η εξάπλωση του ιού δηλώθηκε ως «μία κρίση» για την κοινωνία από περισσότερους από τους μισούς ερωτηθέντες (53%), ενώ ως ένα «μάλλον σοβαρό» ή ως «ένα σοβαρό πρόβλημα, δίχως όμως να αποτελεί μία κρίση» αναφέρθηκε, αντίστοιχα, από το 14% και 27% των ερωτηθέντων.

Πιν. 3 Αξιολόγηση του έργου των αρμοδίων για τον περιορισμό κορωνοϊού

	N	%
κακή	42	3,9
μάλλον κακή	62	5,8
μάλλον καλή	417	38,7
καλή	526	48,8
Σύνολο	1047	97,1
Δεν απάντησαν	31	2,9
	Σύνολο	100,0

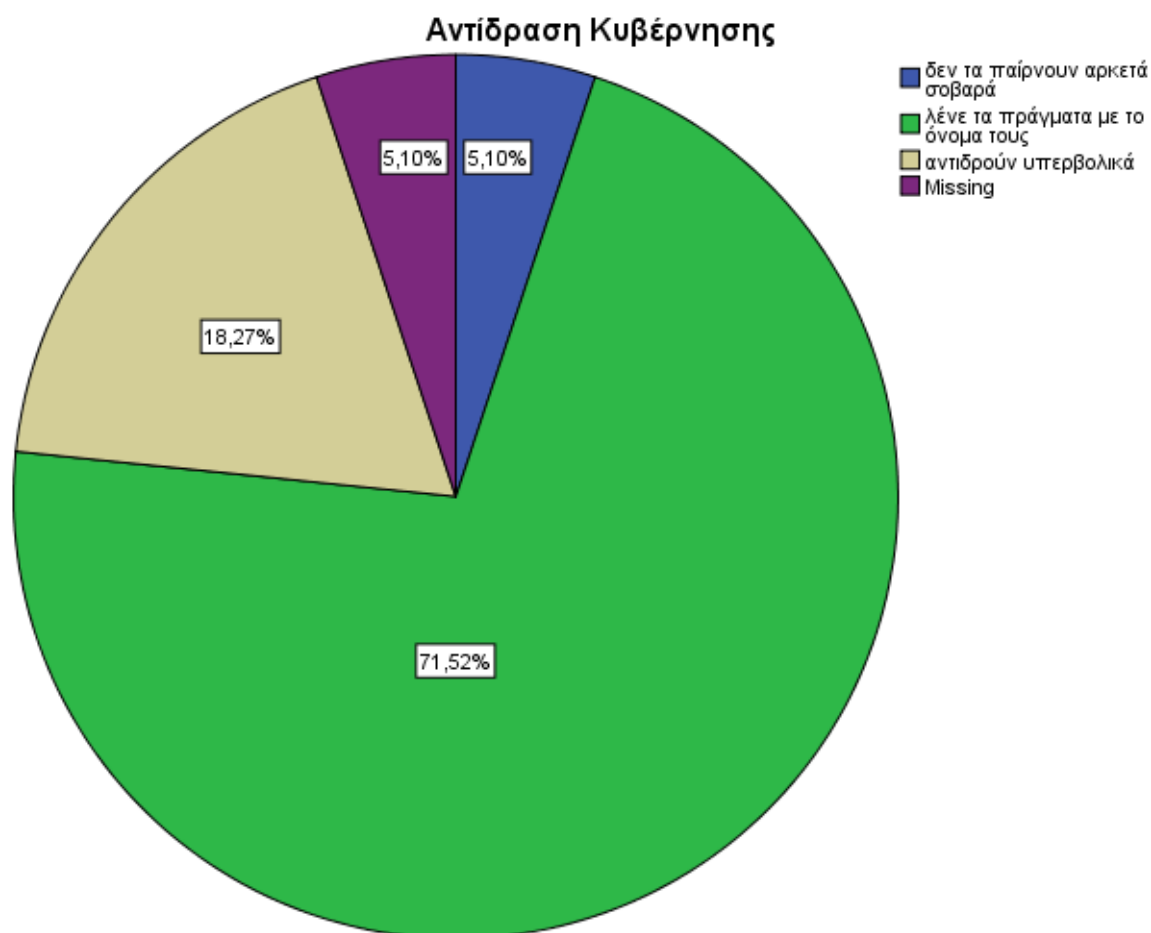
Οι ερωτώμενοι αξιολόγησαν θετικά το έργο των αρμοδίων εκφράζοντας «μάλλον καλή» έως «πολύ καλή» κρίση (39% & 49%, αντίστοιχα), ενώ οι υπόλοιποι (10%) δεν διακρίνεται θετικά στο έργο τους.

Πιν. 4 Έκφραση κρίσης των ερωτώμενων ως προς την αντίδραση της Κυβέρνησης κλπ. στην πανδημία

	N	%
δεν την παίρνουν αρκετά σοβαρά	55	5,1
λένε τα πράγματα με το όνομα τους	771	71,5
αντιδρούν υπερβολικά	197	18,3
Σύνολο	1023	94,9
Δεν απάντησαν	55	5,1
Σύνολο	1078	100,0

Θεωρούν ότι η αντίδραση της Κυβέρνησης (Πρωθυπουργός και εμπλεκόμενοι Υπουργοί) είναι η ενδεδειγμένη, αφού σύμφωνα με τις αναφορές των ερωτώμενων, λένε τα «πράγματα με το όνομα τους» (71,5%), σε αντίθεση με άλλους (5%) οι οποίοι θεωρούν ότι οι αρμόδιοι υποτιμούν την κατάσταση. Υπερβολική θεωρούν την αντίδραση της το 18% των ερωτώμενων.

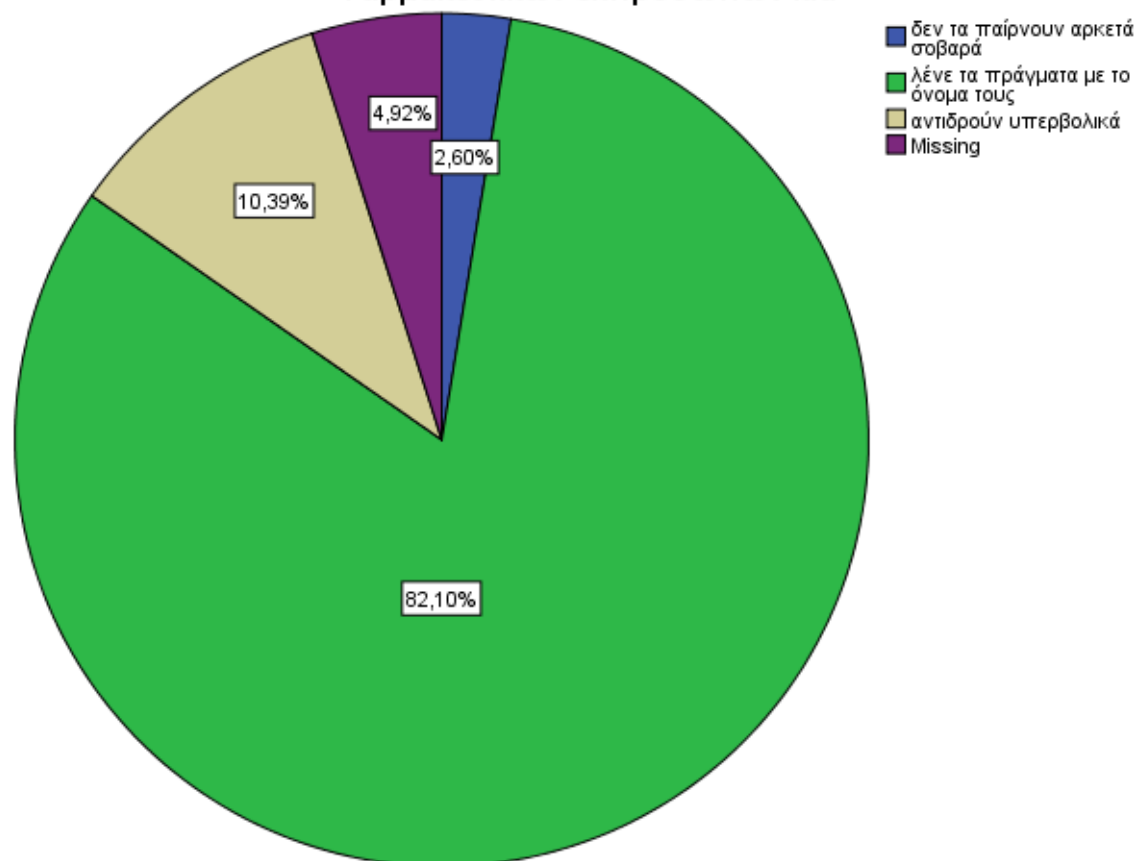

Πιν. 5 Έκφραση κρίσης των ερωτώμενων ως προς την αντίδραση της επιτροπής Τσιόδρα και των συνεργατών του, των Επαγγελματιών υγείας, Φαρμακευτικών εκπροσώπων, στην πανδημία

	N	%
δεν την παίρνουν αρκετά σοβαρά	28	2,6
λένε τα πράγματα με το όνομα τους	885	82,1
αντιδρούν υπερβολικά	112	10,4
Σύνολο	1025	95,1
Δεν απάντησαν	53	4,9
Σύνολο	1078	100,0

Είναι σαφές από τα εμφανιζόμενα ευρήματα, στον παρόντα πίνακα, ότι οι ερωτώμενοι θεωρούν σε πολύ υψηλό βαθμό ότι οι αρμόδιοι επιστήμονες με επικεφαλής τον καθηγητή Τσιόδρα «λένε τα πράγματα με το όνομα τους» (82%) και μόνο ένας στους δέκα θεωρεί «υπερβολική την αντίδραση τους».

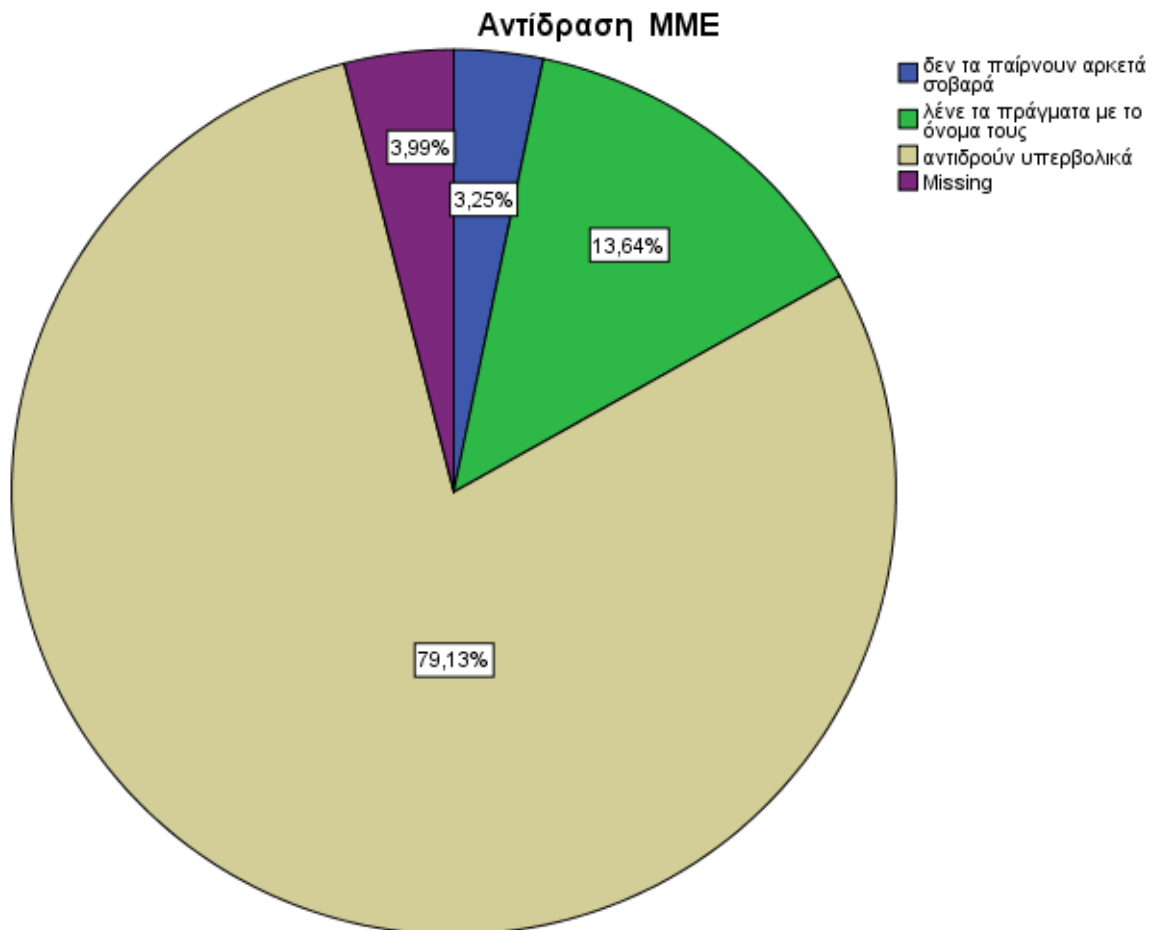
Αντίδραση της επιτροπής Τσιόδρα και των συν του, των Επαγγελματιών υγείας, Φαρμακευτικών εκπροσώπων κ.ά

Πιν. 6 Έκφραση κρίσης των ερωτώμενων ως προς την αντίδραση των ΜΜΕ στην πανδημία

	N	%
δεν την παίρνουν αρκετά σοβαρά	35	3,2
λένε τα πράγματα με το όνομα τους	147	13,6
αντιδρούν υπερβολικά	853	79,1
Σύνολο	1035	96,0
Δεν απάντησαν	43	4,0
Σύνολο	1078	100,0

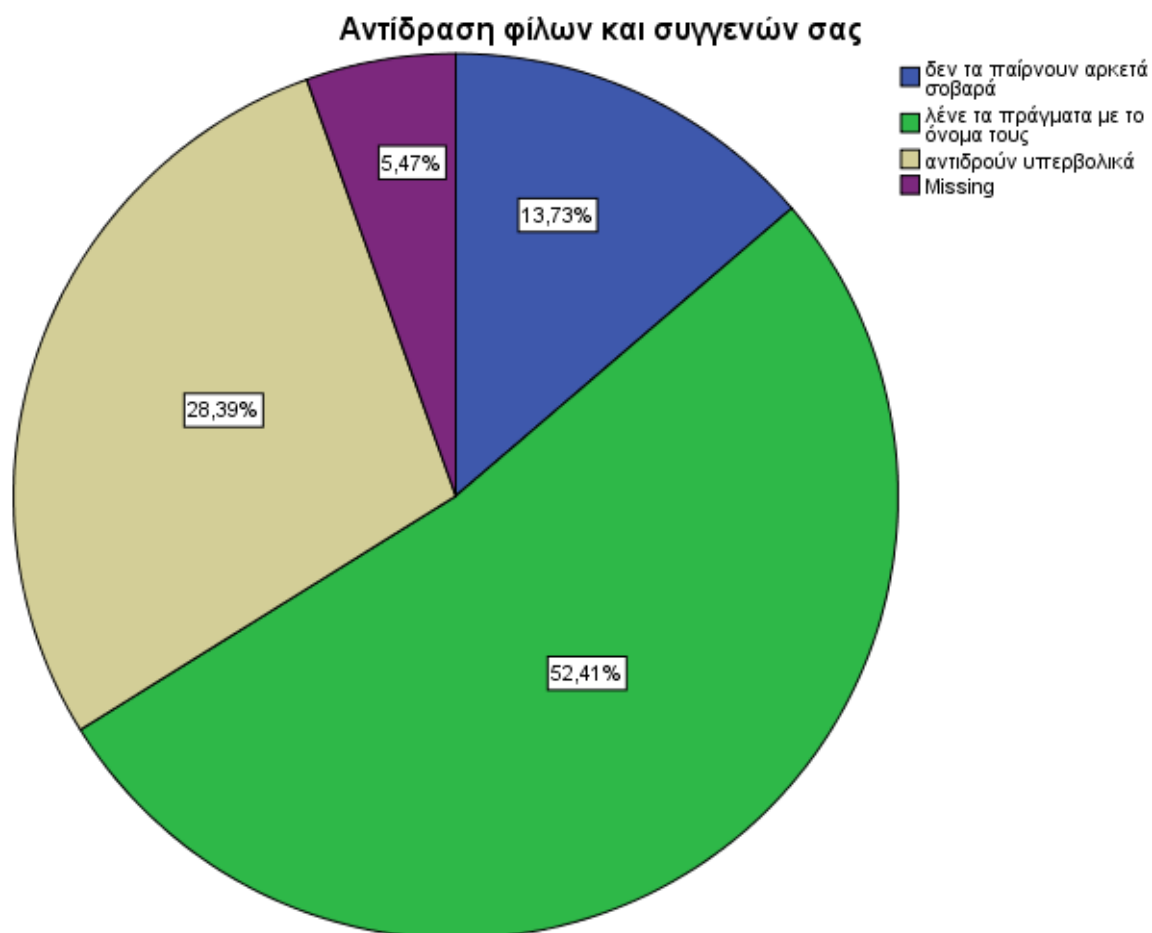
Δηλώθηκε από οκτώ στους δέκα ερωτώμενους, σε αντίθεση με τους προηγούμενους φορείς (Κυβέρνηση, επιστήμονες), ότι τα ΜΜΕ «αντιδρούν υπερβολικά», ενώ μόνο το 13% δήλωσε ότι τα ΜΜΕ «λένε τα πράγματα με το όνομα τους».

Πιν. 7 Έκφραση κρίσης των ερωτώμενων ως προς την αντίδραση φίλων συγγενών κ.ά. στην πανδημία

	N	%
δεν την παίρνουν αρκετά σοβαρά	148	13,7
λένε τα πράγματα με το όνομα τους	565	52,4
αντιδρούν υπερβολικά	306	28,4
Σύνολο	1019	94,5
Δεν απάντησαν	59	5,5
Σύνολο	1078	100,0

Σε μια μέση θέση, σε σχέση με τους προηγούμενους φορείς, αξιολογείται από τους ερωτώμενους η αντίδραση στην τρέχουσα κατάσταση από φίλους και συγγενείς οι οποίοι «λένε τα πράγματα με το όνομα τους» ανέφεραν περισσότεροι από τους μισούς ερωτώμενους, ενώ 28% θεωρούν ότι φίλοι και συγγενείς «αντιδρούν υπερβολικά». Ιδιαίτερη προσοχή, στον πίνακα αυτό, χρήζει το εύρημα του 14% φίλων και συγγενών, «που δεν παίρνει στα σοβαρά» την τρέχουσα κατάσταση σύμφωνα με την κρίση των ερωτηθέντων.

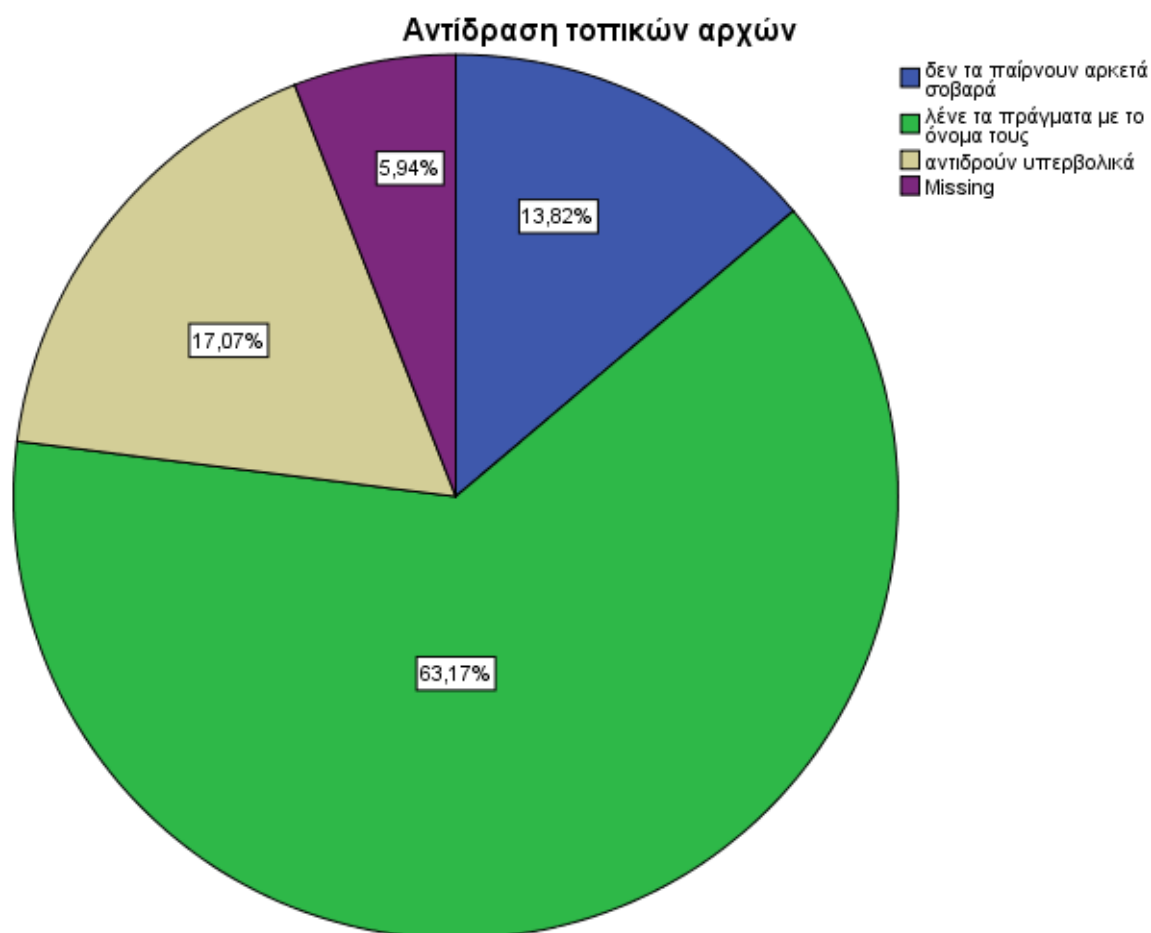

Πιν. 8 Έκφραση κρίσης των ερωτώμενων ως προς την αντίδραση των τοπικών αρχών στην πανδημία

	N	%
δεν την παίρνουν αρκετά σοβαρά	149	13,8
λένε τα πράγματα με το όνομα τους	681	63,2
αντιδρούν υπερβολικά	184	17,1
Σύνολο	1014	94,1
Δεν απάντησαν	64	5,9
Σύνολο	1078	100,0

Τα ευρήματα του παρόντος πίνακος διαφέρουν από τον Πιν. 4 στο ότι οι ερωτηθέντες θεώρησαν σε αξιοπρόσεκτο ποσοστό (14%) ότι οι αρμόδιες τοπικές αρχές «δεν παίρνουν στα σοβαρά» την πανδημία.

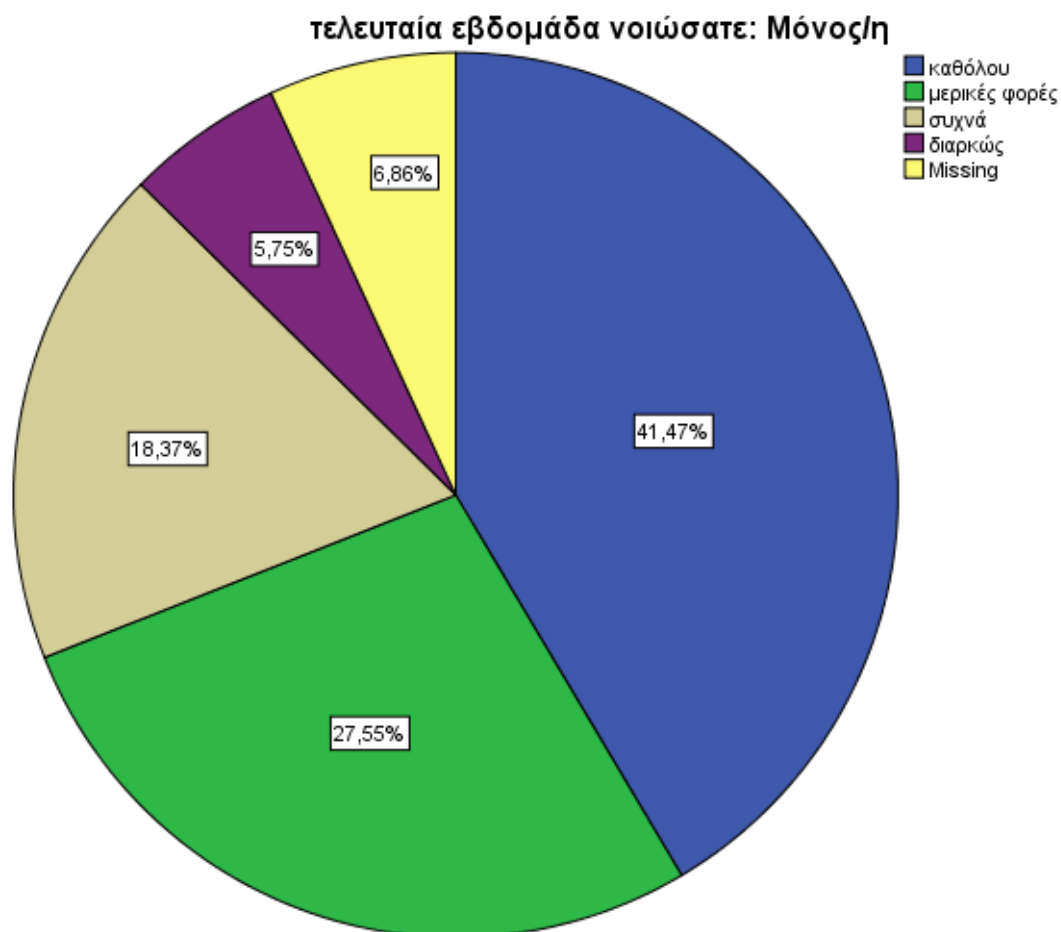

Β) τα συναισθήματα (π.χ. μοναξιά, αισιοδοξία, φόβος, ηρεμία κ.ά.) που οι ερωτώμενοι βίωσαν τις τελευταίες ημέρες πριν από την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Πιν. 9 Την τελευταία εβδομάδα νοιώσατε: Μόνος/η

	N	%
καθόλου	447	41,5
μερικές φορές	297	27,6
συχνά	198	18,4
διαρκώς	62	5,8
Σύνολο	1004	93,1
Δεν απάντησαν	74	6,9
Σύνολο	1078	100,0

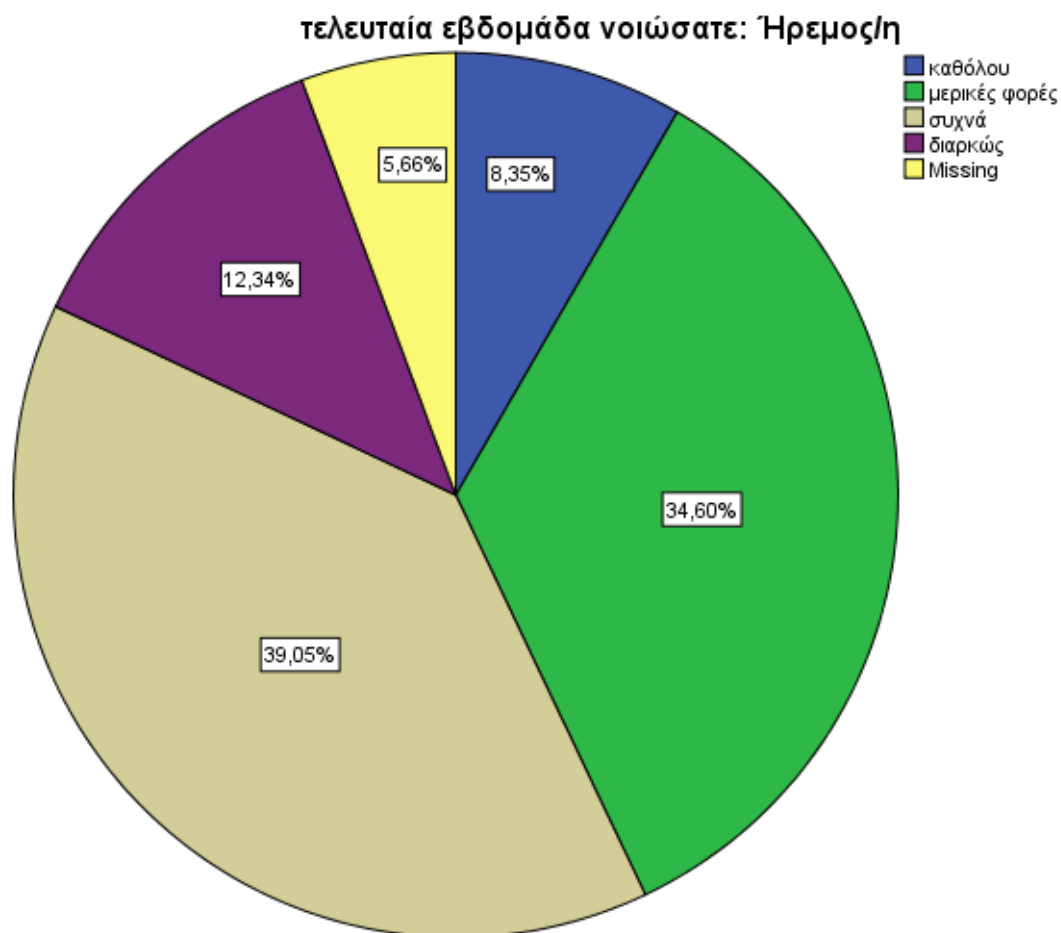
Η μοναξιά στην εποχή της πανδημίας φαίνεται να μην δηλώνεται σε υψηλά ποσοστά, αφού μόνο ένας στους τέσσερις ερωτώμενους την ανέφερε.

Πιν. 10 Την τελευταία εβδομάδα νοιώσατε: Ήρεμος/η

	N	%
καθόλου	90	8,3
μερικές φορές	373	34,6
συχνά	421	39,1
διαρκώς	133	12,3
Σύνολο	1017	94,3
Δεν απάντησαν	61	5,7
Σύνολο	1078	100,0

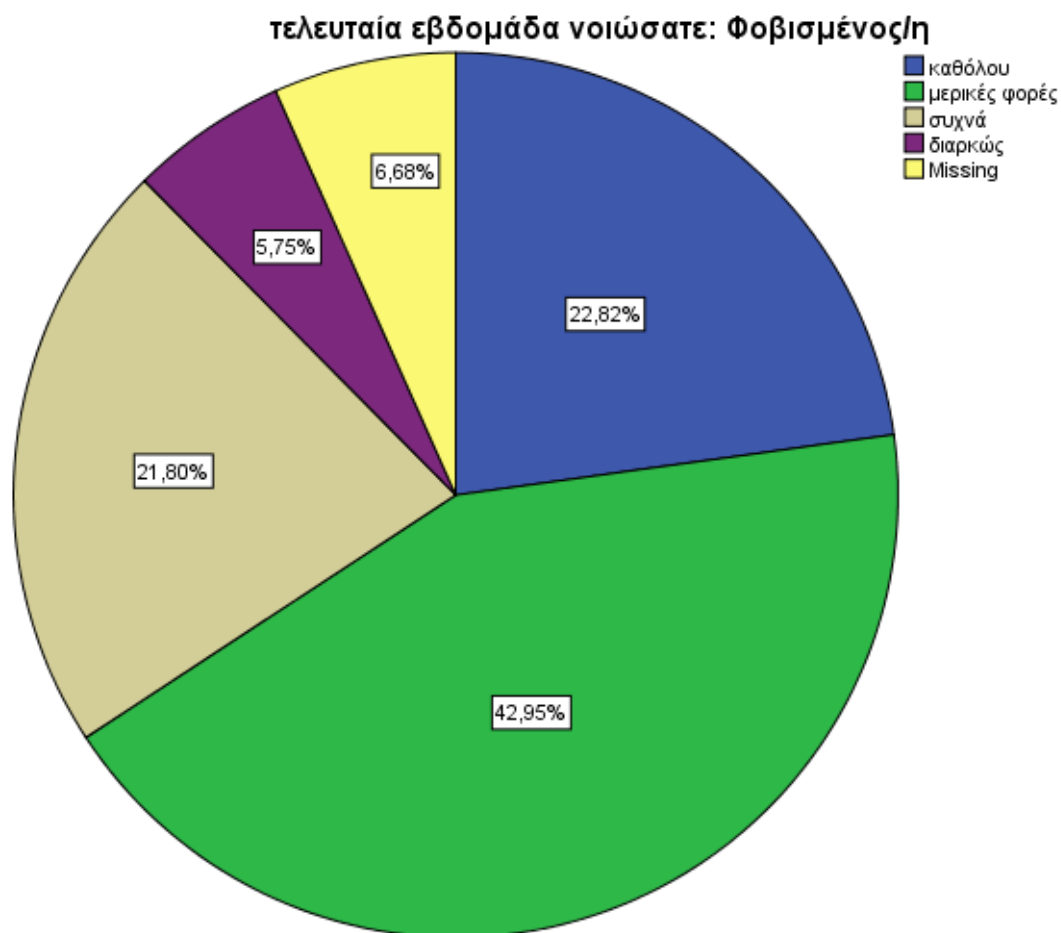
Ήρεμοι την τελευταία εβδομάδα πριν από την έρευνα, ανέφεραν ότι ένιωσαν «συχνά» (39%) και κάποιοι «διαρκώς» (12%), ενώ οι υπόλοιποι μόνο «μερικές φορές» (35%), ή και «καθόλου» (8%).

Πιν 11. Την τελευταία εβδομάδα νοιώσατε: Φοβισμένος/η

	N	%
καθόλου	246	22,8
μερικές φορές	463	42,9
συχνά	235	21,8
διαρκώς	62	5,8
Σύνολο	1006	93,3
Δεν απάντησαν	72	6,7
Σύνολο	1078	100,0

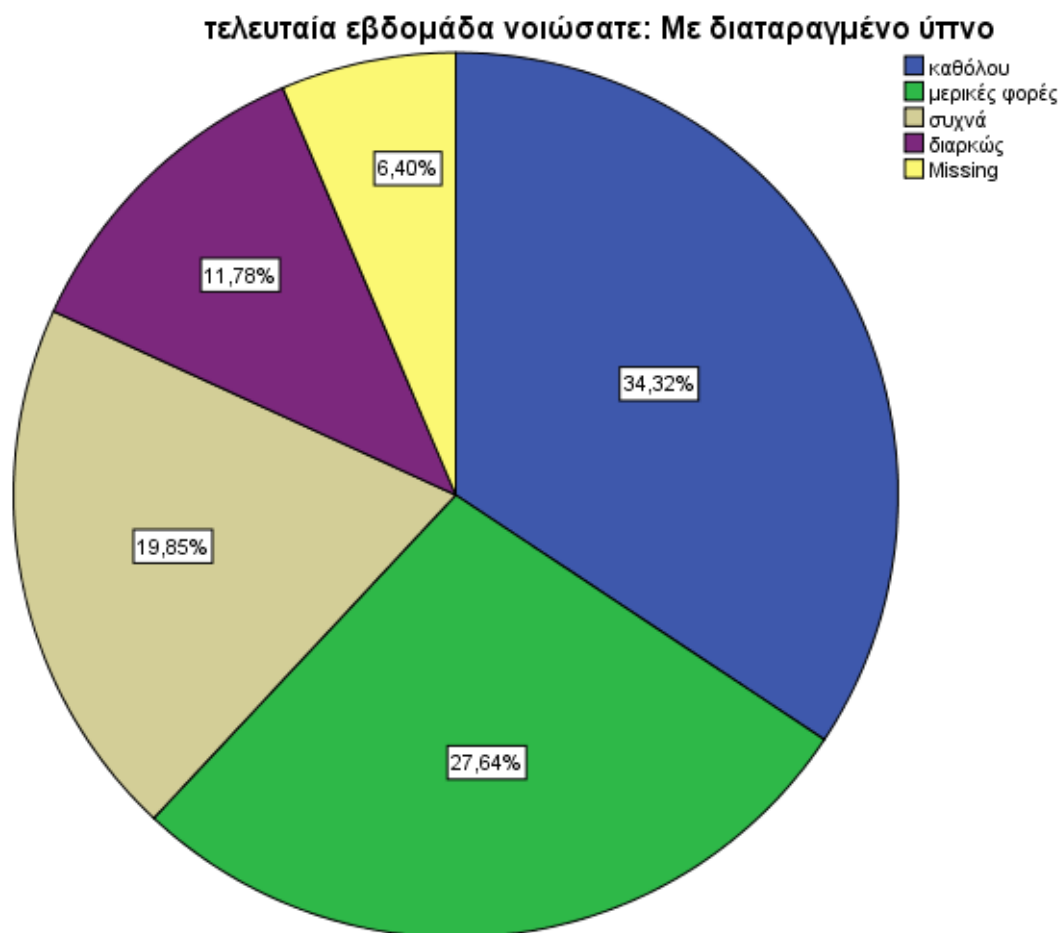
Φοβισμένοι δηλώνουν, στην μεγάλη πλειοψηφία τους, ότι ένοιωσαν από «μερικές φορές» (43%), «συχνά» (23%), έως και «διαρκώς» (6%) σε αντίθεση με ένα υψηλό ποσοστό 23% που ανέφερε ότι «καθόλου» δεν αισθάνθηκε φόβο.

Πιν. 12 Την τελευταία εβδομάδα είχατε διαταραγμένο ύπνο

	N	%
καθόλου	370	34,3
μερικές φορές	298	27,6
συχνά	214	19,9
διαρκώς	127	11,8
Σύνολο	1009	93,6
Δεν απάντησαν	69	6,4
Σύνολο	1078	100,0

Ένας στους τρεις ερωτώμενους ανέφερε ότι δεν είχε διαταραχές στον ύπνο του την τελευταία εβδομάδα πριν από την έρευνα, σε αντίθεση με τους υπόλοιπους που ανέφερα διαταραχές από «μερικές φορές» έως διαρκώς».

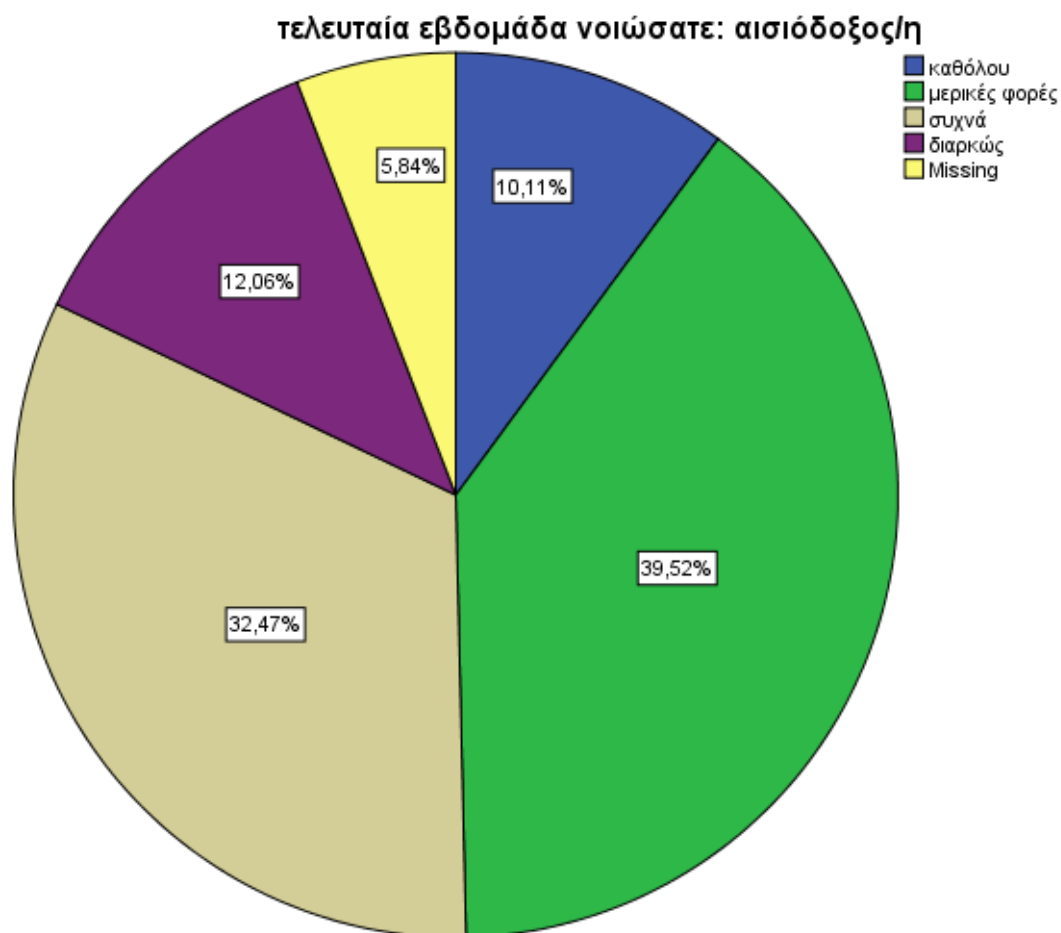

Πιν/ 13 Την τελευταία εβδομάδα νοιώσατε: αισιόδοξος/η

	N	%
καθόλου	109	10,1
μερικές φορές	426	39,5
συχνά	350	32,5
διαρκώς	130	12,1
Σύνολο	1015	94,2
Δεν απάντησαν	63	5,8
Σύνολο	1078	100,0

Ως αισιόδοξοι καταγράφηκαν λιγότεροι (45%) από τους μισούς άνδρες και γυναίκες που ανταποκρίθηκαν στην έρευνα, ενώ με μερική αισιοδοξία κατεγράφη το 40% και ο ένας στους δέκα δίχως αισθήματα αισιοδοξίας την τελευταία εβδομάδα πριν από την έρευνα.

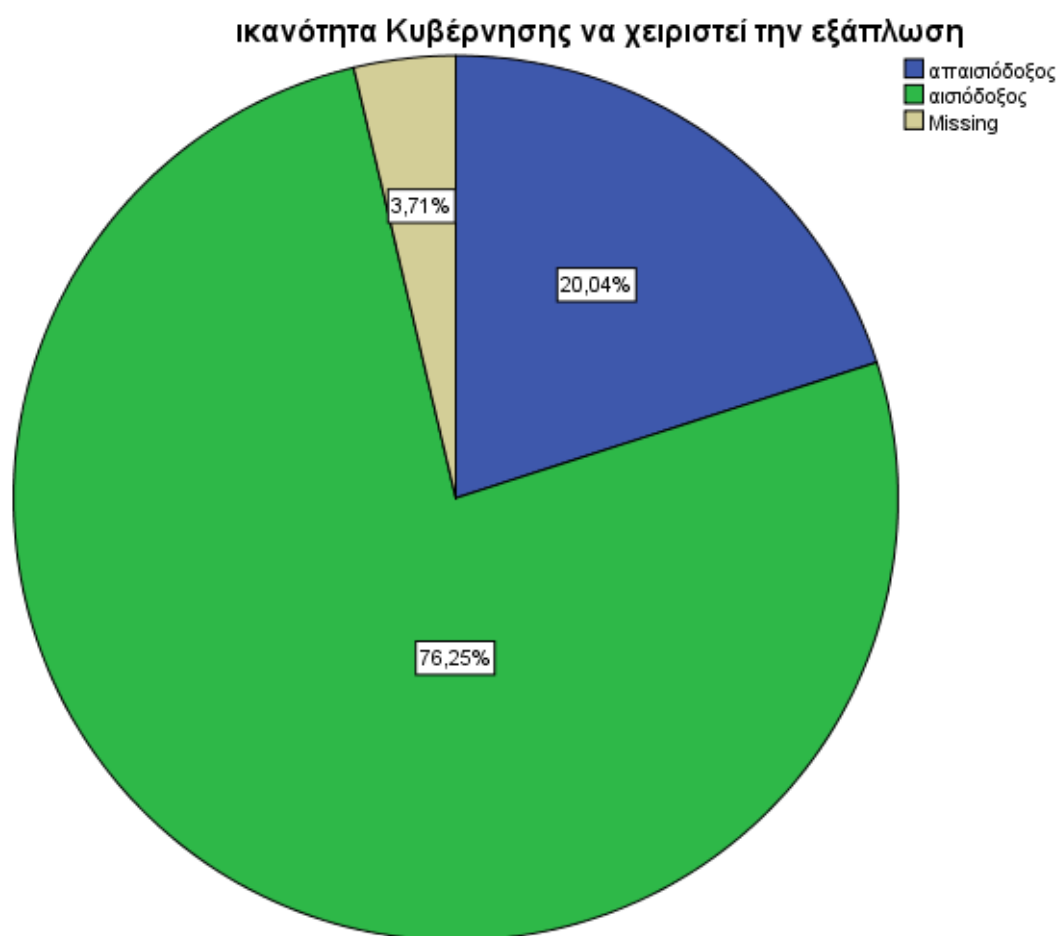

Γ) την έκφραση του αισθήματος τους (αισιόδοξοι ή απαισιόδοξοι) απέναντι στις ικανότητες, αρμοδιότητες και συμπεριφορές διαφόρων (π.χ. Κυβέρνηση, επιστημονική κοινότητα, πολίτες κ.ά.)

Πιν. 14 Ικανότητα της Κυβέρνησης να χειριστεί την εξάπλωση του ιού

	N	%
απαισιόδοξος	216	20,0
αισιόδοξος	822	76,3
Σύνολο	1038	96,3
Δεν απάντησαν	40	3,7
Σύνολο	1078	100,0

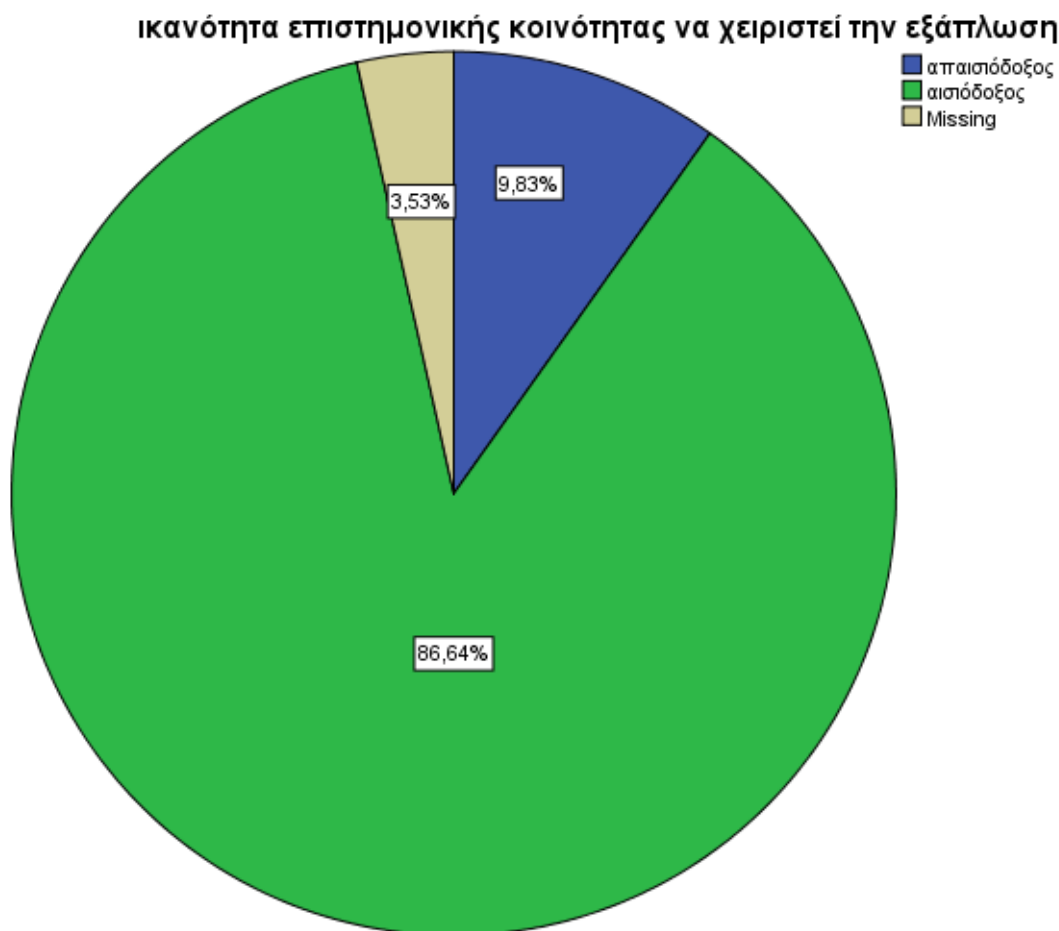
Οι απαντήσεις των ερωτώμενων είναι παρόμοιες με εκείνες στον Πιν. 4 όπου εμφανίζονταν οι κρίσεις τους, ενώ εδώ, με παρόμοιες απαντήσεις, καταγράφεται το συναίσθημα αισιοδοξίας τους, αφού «αισιοδοξία» για την ικανότητα της Κυβέρνησης να χειριστεί το θέμα του ιού κατεγράφη για 76% και μόνο για τους δύο στους δέκα κατεγράφη το αντίθετο συναίσθημα.

Πιν. 15 Ικανότητα της επιστημονικής κοινότητας να χειριστεί την εξάπλωση του ιού

	N	%
απαισιόδοξος	106	9,8
αισιόδοξος	934	86,6
Σύνολο	1040	96,5
Δεν απάντησαν	38	3,5
Σύνολο	1078	100,0

Όπως στον Πιν. 5 οι κρίσεις των συμμετεχόντων καταγράφηκαν θετικές σε πολύ υψηλό βαθμό, ομοίως και στον παρόντα πίνακα περίπου οι εννέα στους δέκα αισθάνονται αισιόδοξοι για την ικανότητα της επιστημονικής κοινότητας στην χώρα μας να χειριστεί το θέμα του ιού.

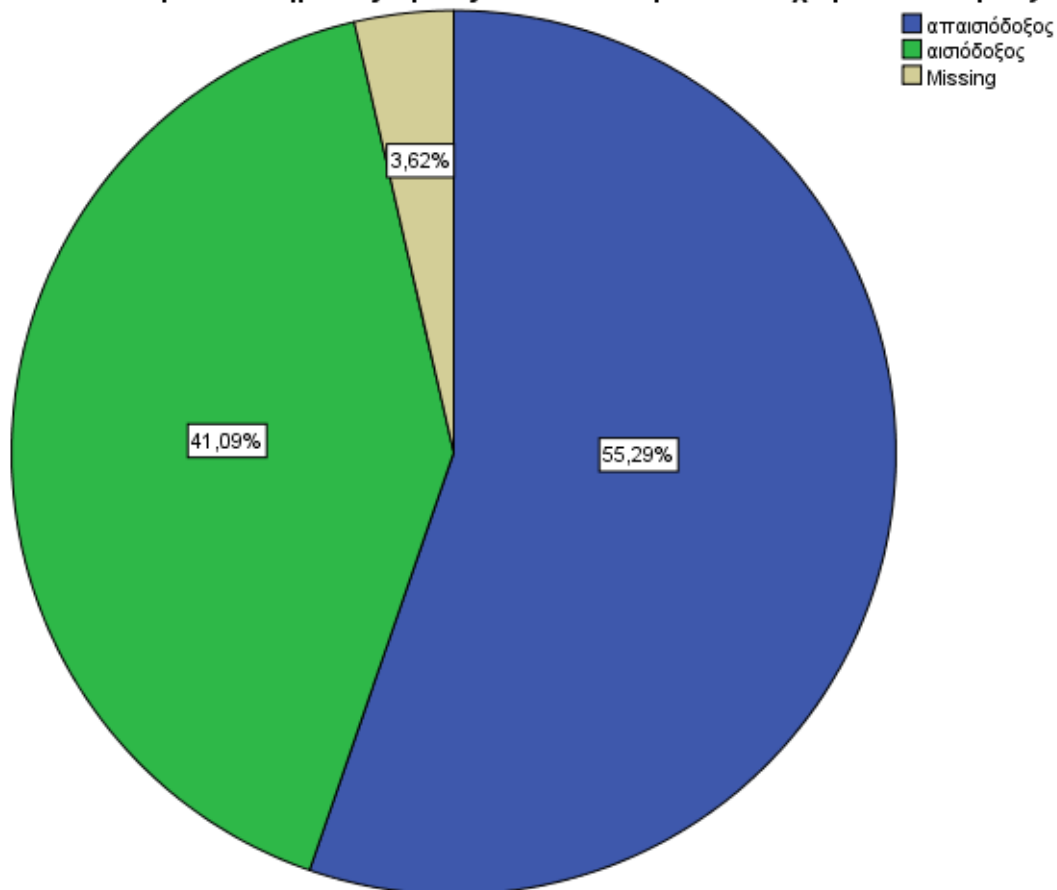

Πιν. 16 Δυνατότητα συστήματος υγείας και νοσοκομείων να χειριστούν την εξάπλωση

	N	%
απαισιόδοξος	596	55,3
αισιόδοξος	443	41,1
Σύνολο	1039	96,4
Δεν απάντησαν	39	3,6
Σύνολο	1078	100,0

Αναφορικά με την δυνατότητα του συστήματος υγείας (νοσοκομεία κλπ.) περισσότεροι από τους μισούς συμμετέχοντες στην έρευνα αισθάνονται «απαισιόδοξοι» για την δυνατότητα των υπηρεσιών τους στην αντιμετώπιση τους ιού.

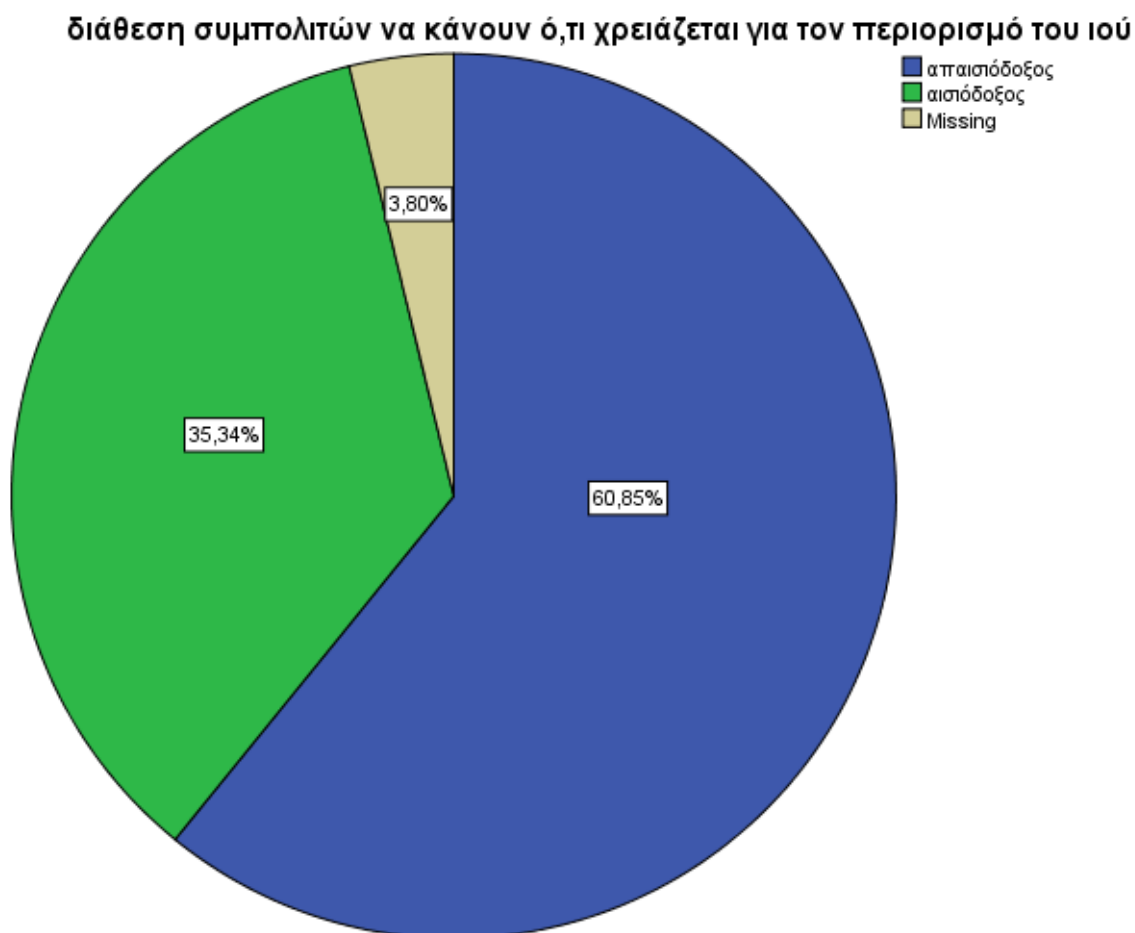
δυνατότητα συστήματος υγείας και νοσοκομείων να χειριστούν την εξάπλωση

Πιν. 17 Διάθεση συμπολιτών να κάνουν ό,τι χρειάζεται για τον περιορισμό του ιού

	N	%
απαισιόδοξος	656	60,9
αισιόδοξος	381	35,3
Σύνολο	1037	96,2
Δεν απάντησαν	41	3,8
Σύνολο	1078	100,0

Αναφορικά με την διάθεση των πολιτών να πράξουν τα δέοντα σύμφωνα με τις οδηγίες των υπευθύνων αρχών, η αίσθηση που εκφράστηκε από τους έξι στους δέκα, είναι αυτή της «απαισιοδοξίας».

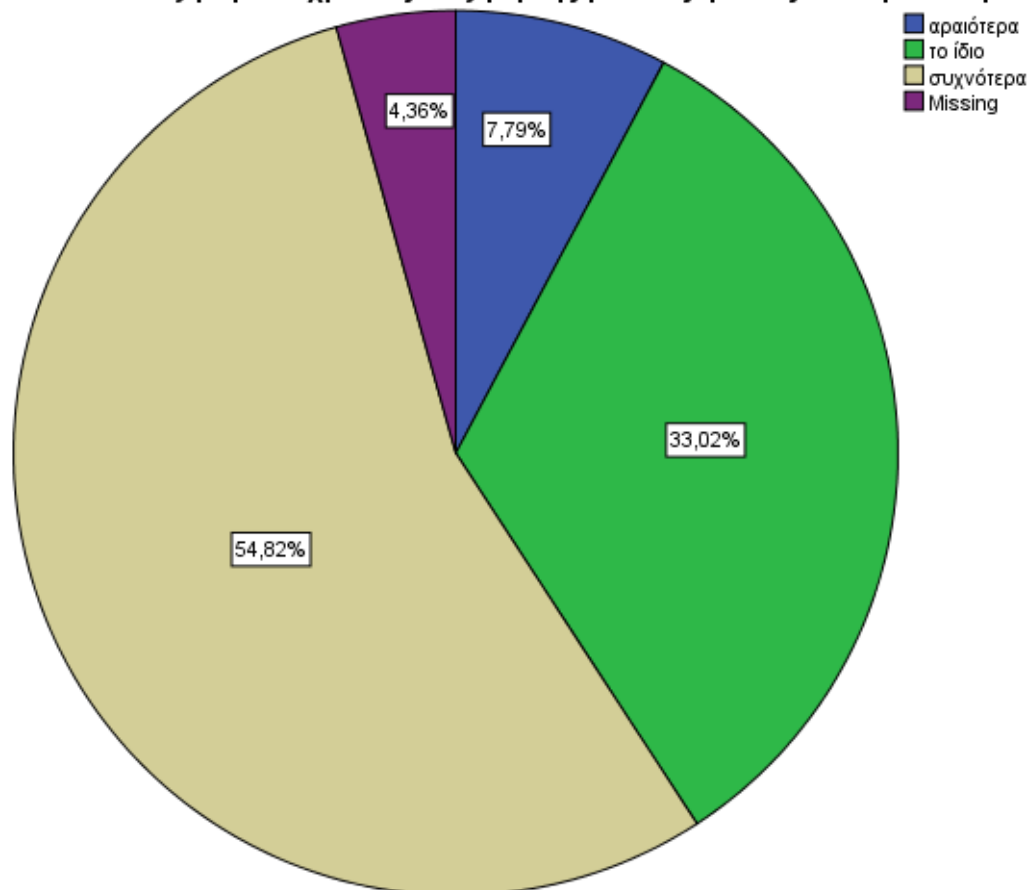
Δ) το μέγεθος της ενδεχόμενης τροποποίησης καθημερινών πρακτικών στο πλαίσιο του «Μένουμε Σπίτι», καθώς και την αυτοαξιολόγηση της συμβίωσης τους

Πιν. 18 Αυξήθηκε ο χρόνος συζήτησης με τους φίλους και την οικογένεια;

	N	%
αραιότερα	84	7,8
το ίδιο	356	33,0
συχνότερα	591	54,8
Σύνολο	1031	95,6
Δεν απάντησαν	47	4,4
Σύνολο	1078	100,0

Στην ερώτηση για την τροποποίηση καθημερινών πρακτικών μέσω της αυξομείωσης του χρόνου που αφιερώνουν οι ερωτώμενοι σε αυτές, αναφέρθηκε ότι την εβδομάδα πριν από την έρευνα περισσότεροι από τους μισούς συζητούσαν με φίλους και μέλη της οικογένειας «συχνότερα» από την προ-κορωνοϊού εποχή και 8% αραιότερα, ενώ οι υπόλοιποι ανέφεραν ότι δεν άλλαξαν αυτή την συμπεριφορά τους.

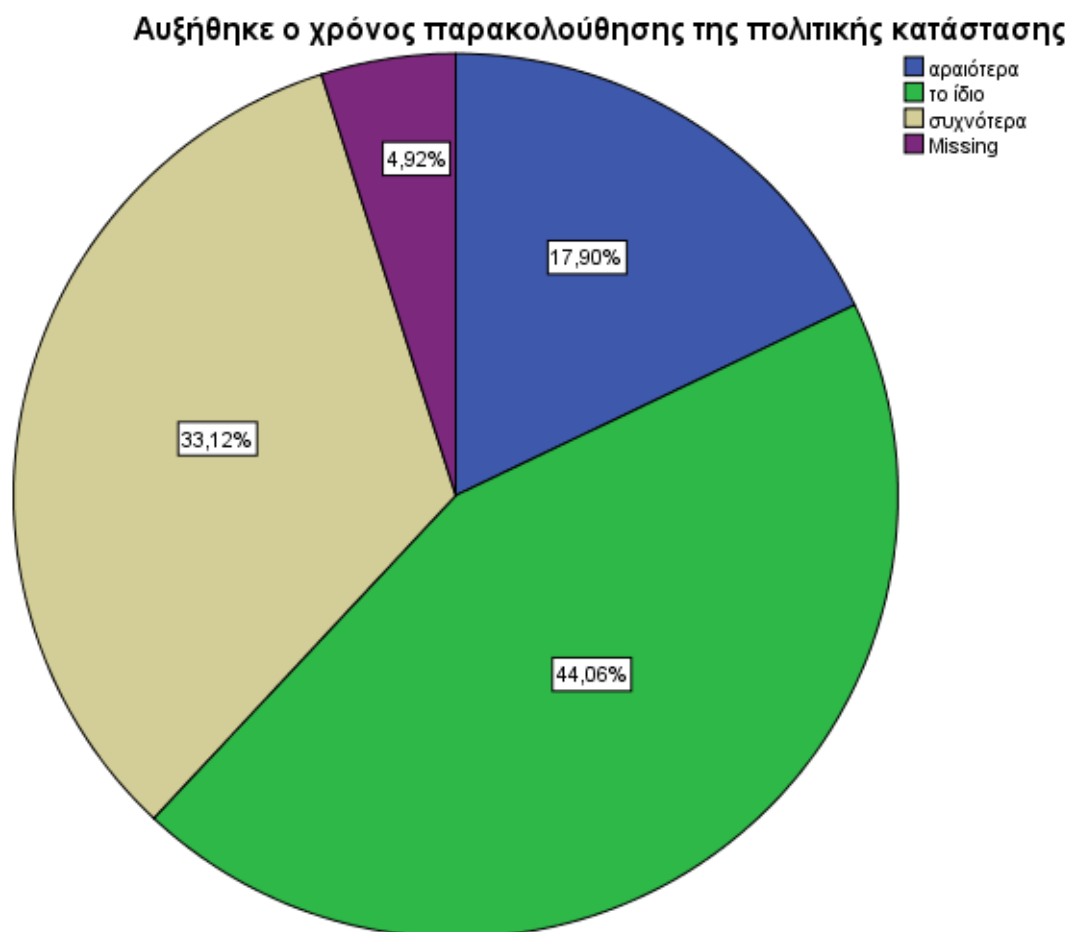
Αυξήθηκε ο χρόνος συζήτησης με τους φίλους και την οικογένεια

Πιν. 19 Αυξήθηκε ο χρόνος παρακολούθησης της πολιτικής κατάστασης;

	N	%
αραιότερα	193	17,9
το ίδιο	475	44,1
συχνότερα	357	33,1
Σύνολο	1025	95,1
Δεν απάντησαν	53	4,9
Σύνολο	1078	100,0

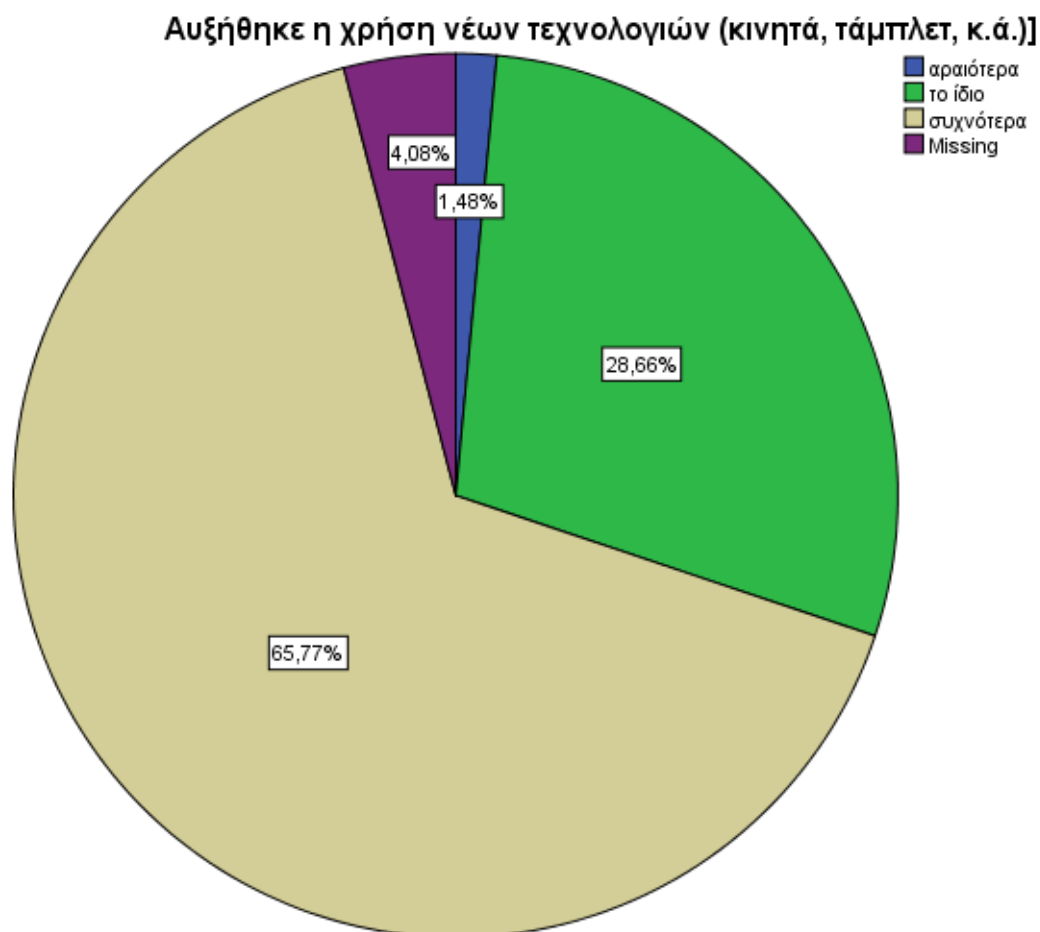
«Συχνότερα», κατά δήλωση τους, παρακολουθούν την πολιτική κατάσταση οι τρεις στους δέκα ερωτώμενοι και «αραιότερα» οι δύο στους δέκα, περίπου.

Πιν. 20 Αυξήθηκε η χρήση των νέων τεχνολογιών (κινητά, τάμπλετ, κ.ά.);

	N	%
αραιότερα	16	1,5
το ίδιο	309	28,7
συχνότερα	709	65,8
Σύνολο	1034	95,9
Δεν απάντησαν	44	4,1
Σύνολο	1078	100,0

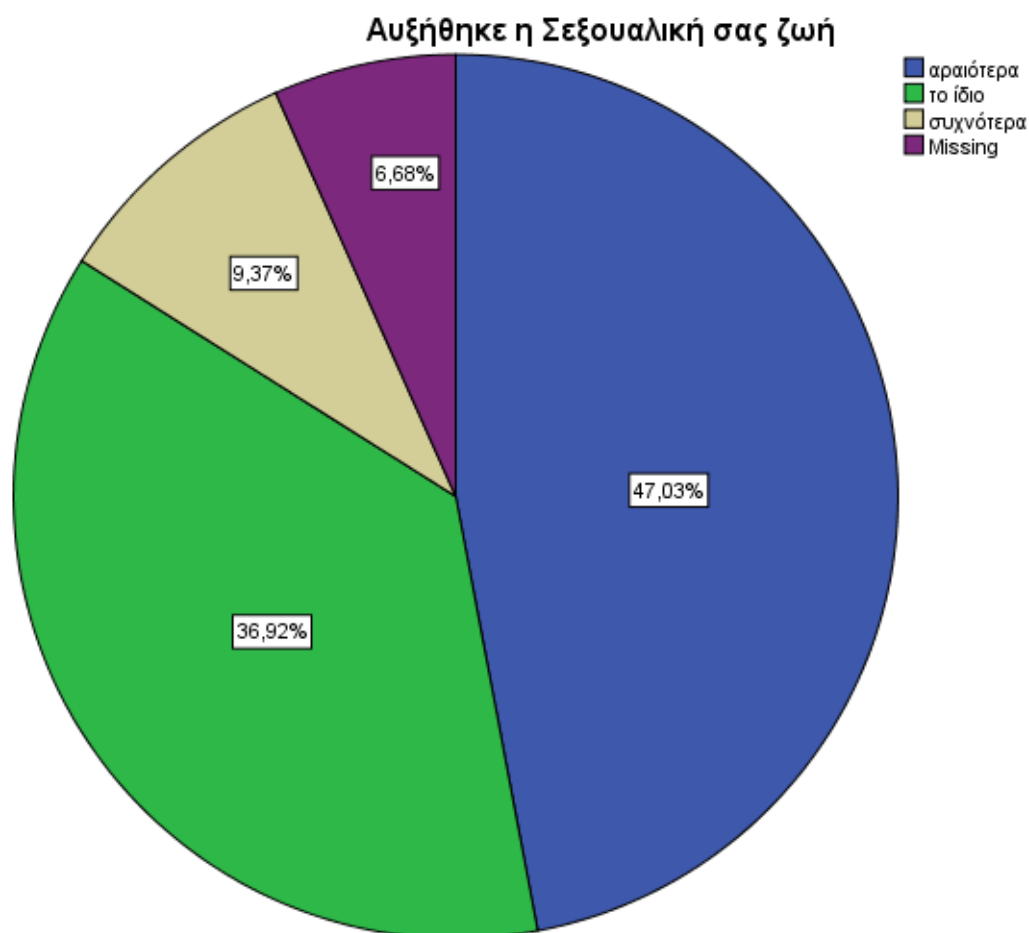
«Συχνότερα» στα υψηλά ποσοστά του 66%, κατά δήλωση τους, αυξήθηκε η χρήση των νέων τεχνολογιών ως αναμενόμενο.

Πιν. 21 Αυξήθηκε η Σεξουαλική σας δραστηριότητα;

	N	%
αραιότερα	507	47,0
το ίδιο	398	36,9
συχνότερα	101	9,4
Σύνολο	1006	93,3
Δεν απάντησαν	72	6,7
Σύνολο	1078	100,0

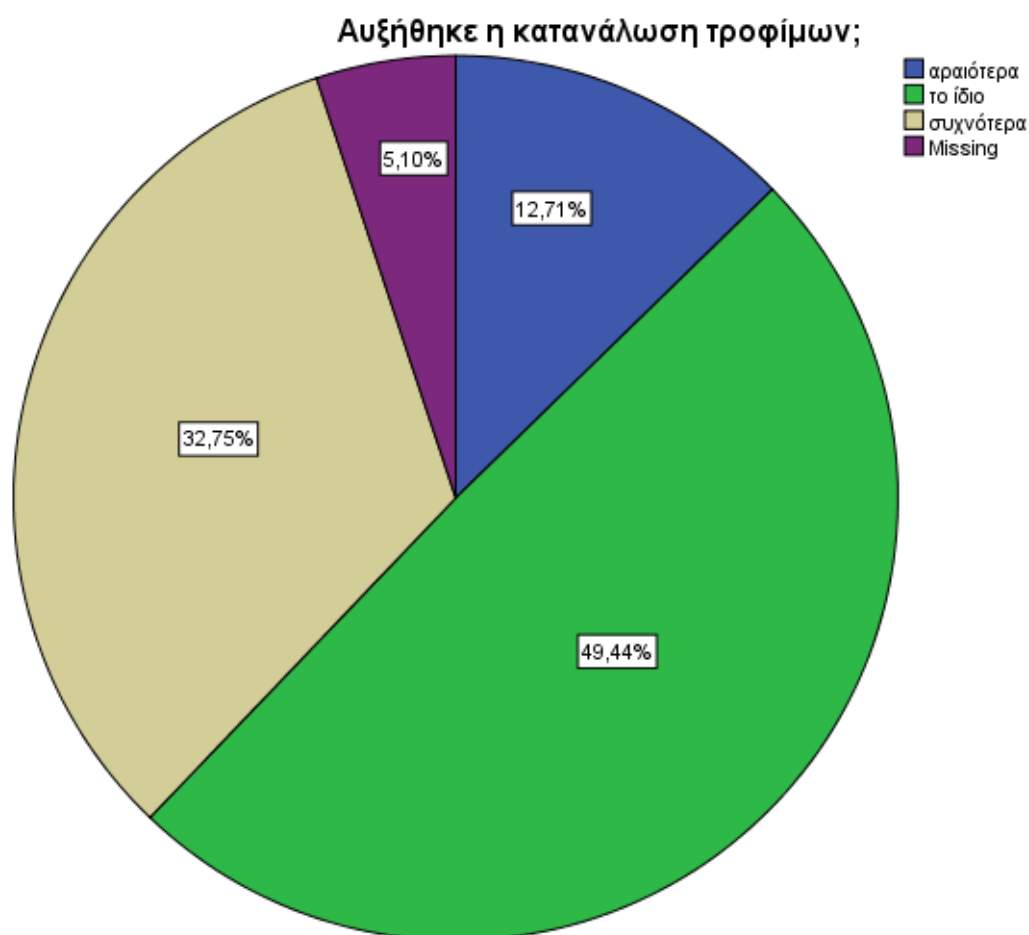
Κατά δήλωση τους, οι μισοί περίπου ερωτώμενοι ανέφεραν σεξουαλική δραστηριότητα «αραιότερα» και μόνο ένας στους δέκα «συχνότερα».

Πιν. 22 Αυξήθηκε η κατανάλωση τροφίμων;

	N	%
αραιότερα	137	12,7
το ίδιο	533	49,4
συχνότερα	353	32,7
Σύνολο	1023	94,9
Δεν απάντησαν	55	5,1
Σύνολο	1078	100,0

«Συχνότερα», κατά δήλωση τους, καταναλώνουν τροφές οι τρεις στους δέκα ερωτώμενοι και «αραιότερα» ο ένας στους δέκα, περίπου.

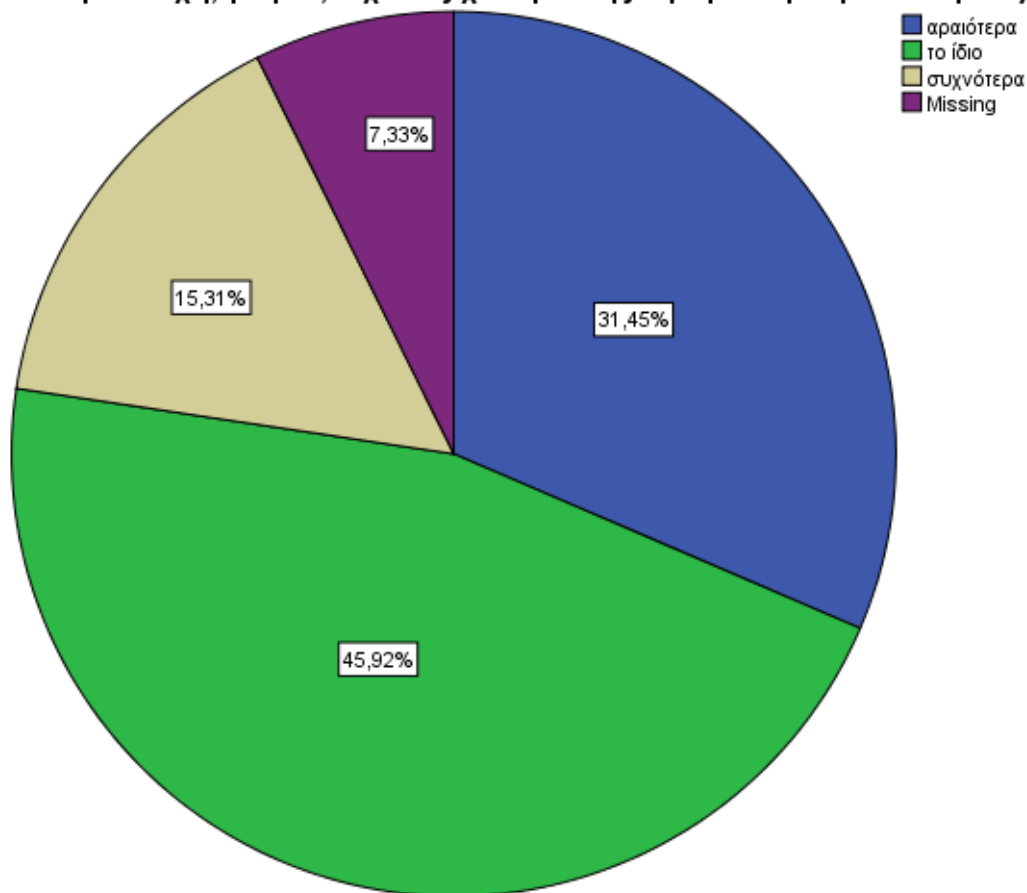

Πιν. 23 Σχετικά με την προσευχή, γιόγκα, τεχνικές χαλάρωσης αφιερώνετε περισσότερο χρόνο;

	N	%
αραιότερα	339	31,4
το ίδιο	495	45,9
συχνότερα	165	15,3
Σύνολο	999	92,7
Δεν απάντησαν	79	7,3
Σύνολο	1078	100,0

Τεχνικές όπως χαλάρωση και η προσευχή οι ερωτώμενοι αναφέρουν να πράττουν «αραιότερα» (31%) και μόνο οι 15% ανέφεραν ότι τις τελούν «συχνότερα».

Προσευχή, γιόγκα, τεχνικές χαλάρωσης αφιέρωση περισσότερου χρόνου;

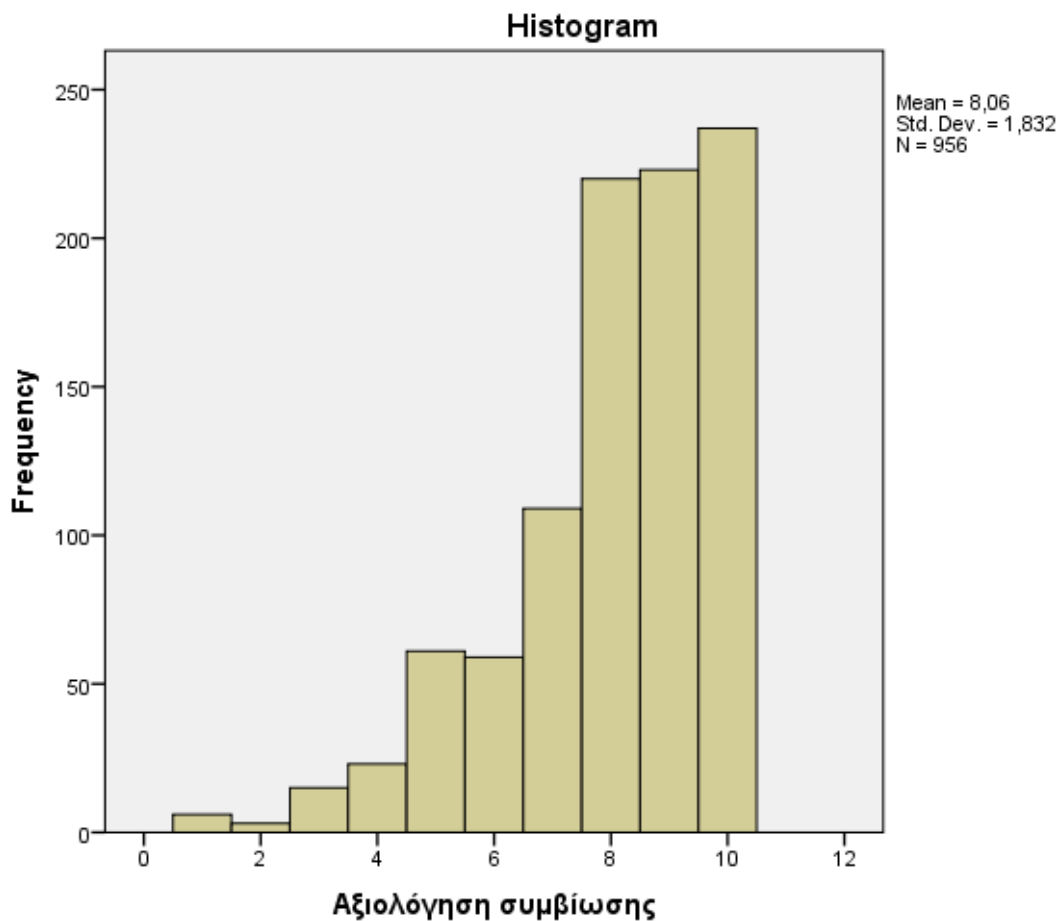

**Πιν. 24 Αξιολόγηση συμβίωσης σε κλίμακα
1=πολύ κακή έως 10=άριστη**

N	956
Δεν απάντησαν	122
Μέση Τιμή	Καλή 8,06
Τυπική Απόκλιση	1,832
Ελάχιστη Βαθμολογία	Πολύ κακή =1
Μεγίστη Βαθμολογία	Άριστη =10

Σε κλίμακα από 1=πολύ κακή έως 10=άριστη, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να τοποθετήσουν την ποιότητα της συμβίωσης τους με τα άτομα στην ίδια στέγη. Σύμφωνα με το εμφανιζόμενο αποτέλεσμα στον πίνακα, η μέση βαθμολογία φαίνεται να είναι 8 κάτι που υποδεικνύει μία καλή σχέση.

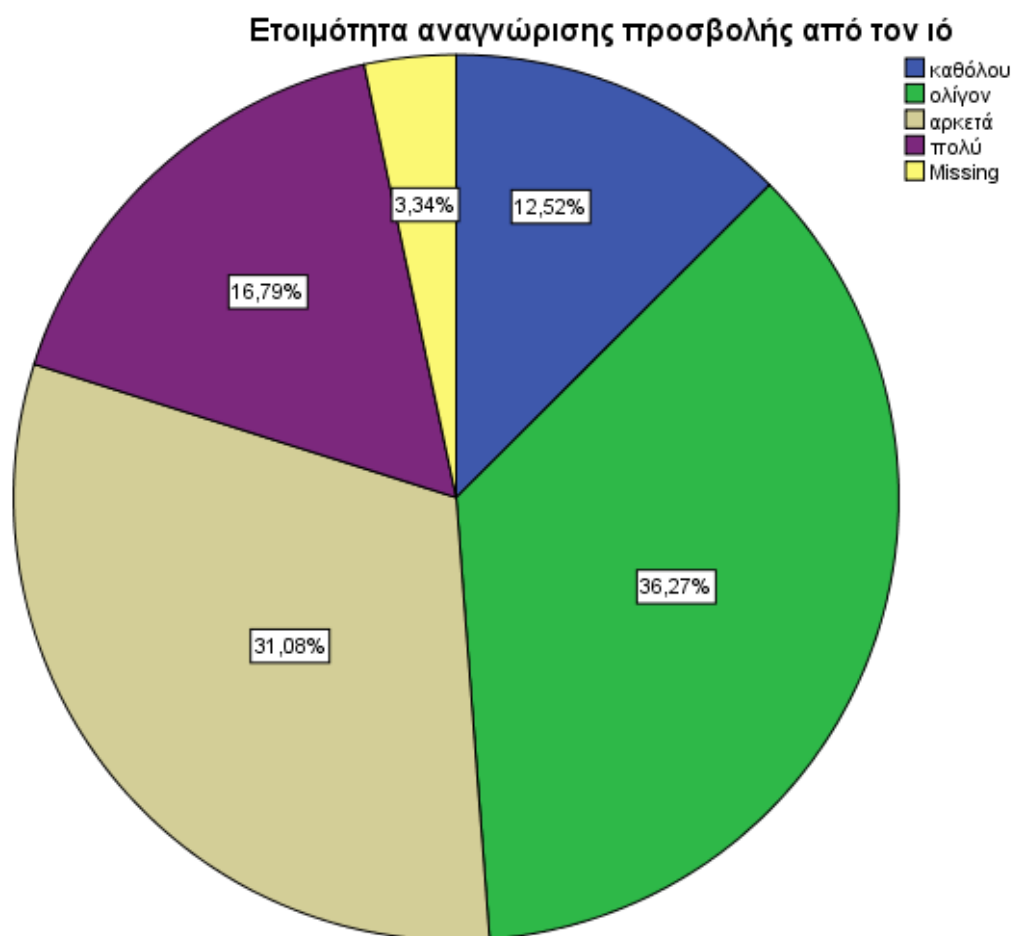

Ε) τον προσλαμβανόμενο βαθμό ασφάλειας τους από την μετάδοση του κορωνοϊού, τις τρέχουσες υγειονομικές τους πρακτικές, καθώς και την πρόθεση τους να προβούν σε ένα τεστ

Πιν. 25 Ετοιμότητα αναγνώρισης προσβολής από τον ιό

	N	%
καθόλου	135	12,5
ολίγον	391	36,3
αρκετά	335	31,1
πολύ	181	16,8
Σύνολο	1042	96,7
Δεν απάντησαν	36	3,3
Σύνολο	1078	100,0

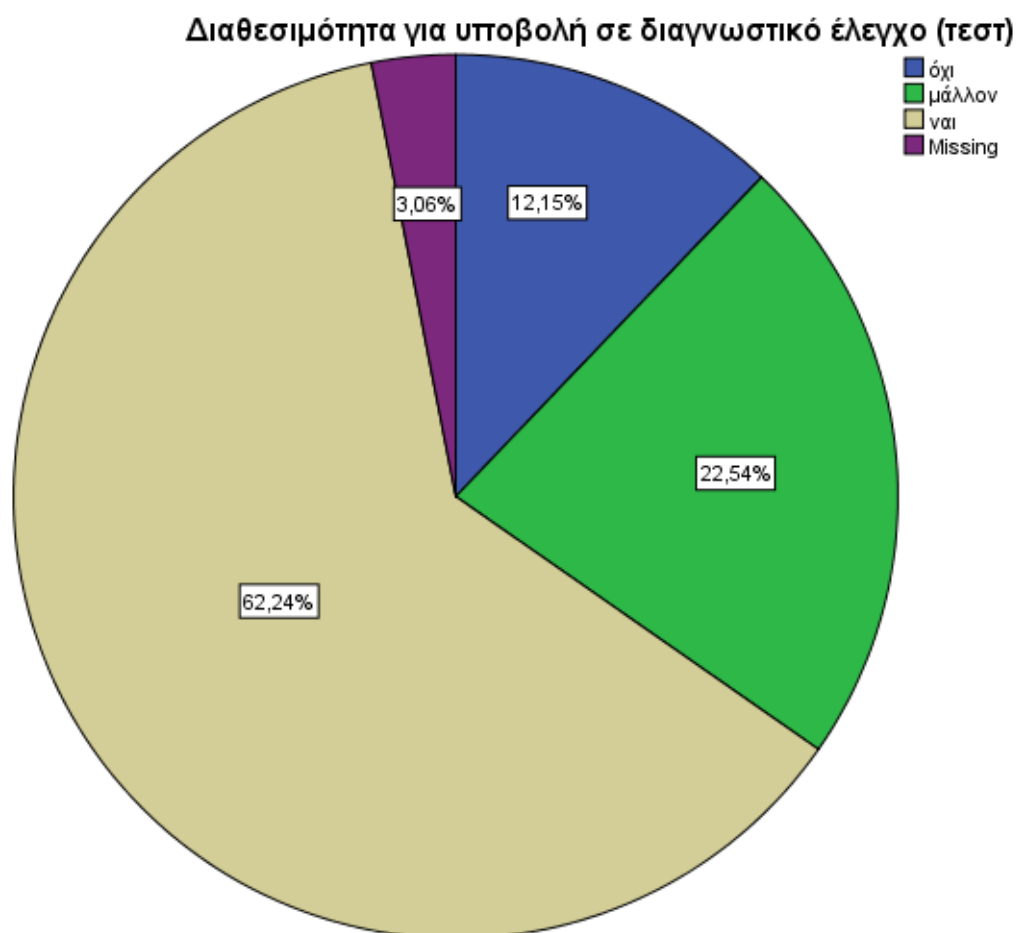
Στην ερώτηση για το πόσο έτοιμοι είναι οι ερωτώμενοι να αναγνωρίσουν εάν έχουν οι ίδιοι ή μέλος της οικογένειας τους από τον ιό, οι μισοί απάντησαν «καθόλου» ή «ολίγον».

Πιν. 26 Διαθεσιμότητα για υποβολή σε διαγνωστικό έλεγχο (τεστ)

	N	%
όχι	131	12,2
μάλλον	243	22,5
ναι	671	62,2
Σύνολο	1045	96,9
Δεν απάντησαν	33	3,1
Σύνολο	1078	100,0

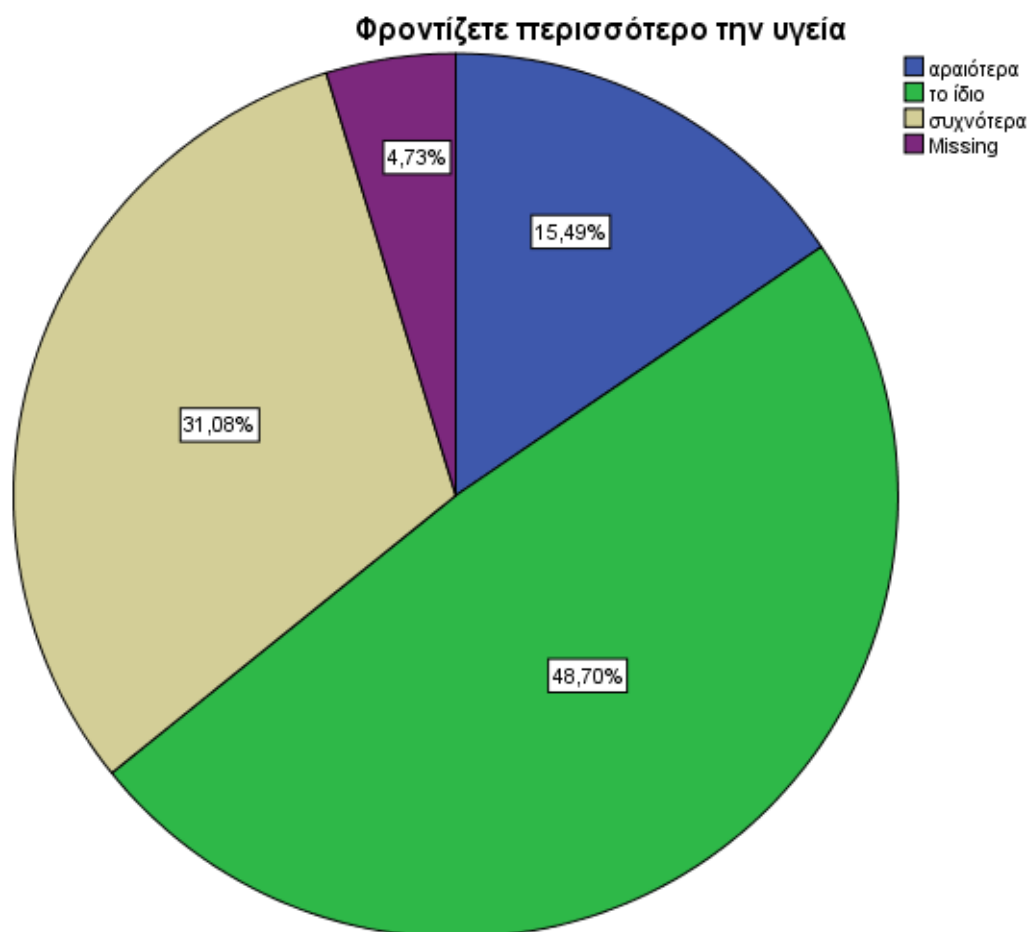
Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (62%) δήλωσαν έτοιμοι να υποβληθούν στον κατάλληλο δωρεάν διαγνωστικό έλεγχο και 22% μάλλον, ενώ μόνο 12% δεν θα έκανε το τεστ.

Πιν. 27 Φροντίζετε, τώρα, συχνότερα την υγεία σας;

	N	%
αραιότερα	167	15,5
το ίδιο	525	48,7
συχνότερα	335	31,1
Σύνολο	1027	95,3
Δεν απάντησαν	51	4,7
Σύνολο	1078	100,0

Περίπου ένας στους τρεις ανέφερε ότι ασχολείται τώρα «συχνότερα» με την υγεία του ενώ 15% «αραιότερα»

Πιν. 28 Τήρηση οδηγιών των Αρχών σχετικά με το «Μένουμε σπίτι»

	N	%
σπάνια	6	,6
αρκετά συχνά	68	6,3
συχνά	176	16,3
πάντα	791	73,4
Σύνολο	1041	96,6
Δεν απάντησαν	37	3,4
Σύνολο	1078	100,0

Φαίνεται ότι οι οδηγίες όλων των πολιτικών και υγειονομικών αρχών διατυπωμένες στο «Μένουμε σπίτι» τηρούνται, κατά δήλωσή τους, «πάντα» από τους τρεις στους τέσσερις ερωτώμενους, ενώ «συχνά» δήλωσαν 16% και οι υπόλοιποι σε χαμηλότερη συχνότητα.

Πιν. 29 Τήρηση οδηγιών για πρακτικές υγείας (μάσκα, γάντια, πλύσιμο χεριών, κ.ά.)

	N	%
σπάνια	24	2,2
αρκετά συχνά	90	8,3
συχνά	319	29,6
πάντα	611	56,7
Σύνολο	1044	96,8
Δεν απάντησαν	34	3,2
Σύνολο	1078	100,0

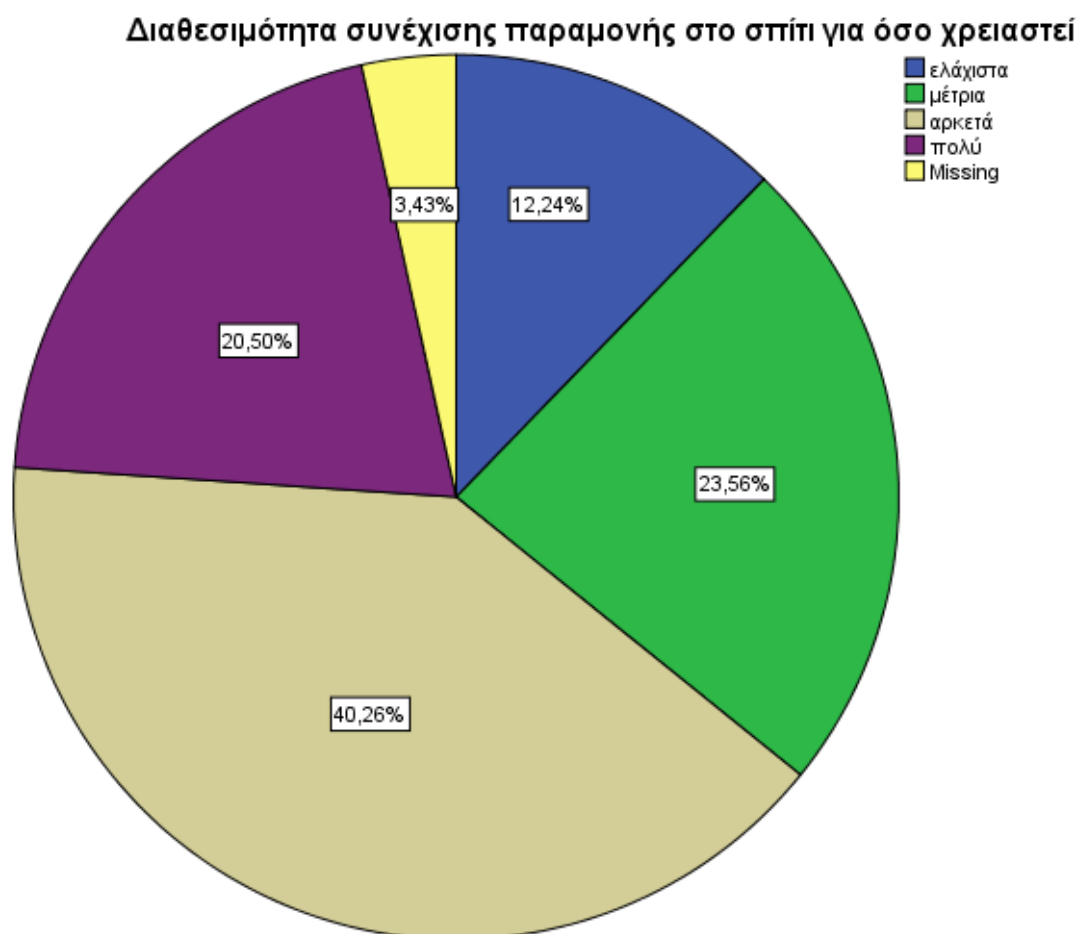
Ομοίως, 57% ανέφεραν ότι τηρούν «πάντα» τις οδηγίες καλών πρακτικών υγείας και 30% «συχνά», ενώ «αρκετά συχνά» και «σπάνια» ανέφεραν 10%.

Πιν. 30 Διαθεσιμότητα συνέχισης παραμονής στο σπίτι για όσο χρειαστεί

	N	%
ελάχιστα	132	12,2
μέτρια	254	23,6
αρκετά	434	40,3
πολύ	221	20,5
Σύνολο	1041	96,6
Δεν απάντησαν	37	3,4
Σύνολο	1078	100,0

Τέλος, οι ερωτώμενοι σε χαμηλό ποσοστό (12%), δήλωσαν ότι δεν διατίθενται να παραμείνουν στο σπίτι τους για όσο χρειαστεί ενώ οι υπόλοιποι διατίθενται με μικρότερη ή μεγαλύτερη ένταση.

Συμπεράσματα - Συζήτηση

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα σε γενικές γραμμές αξιολογούν θετικά την προσπάθεια περιορισμού της εξάπλωσης του ιού και σε μεγάλο βαθμό δηλώνουν την εμπιστοσύνη τους τόσο στο έργο της κυβέρνησης και των εκπροσώπων της όσο και στην επιστημονική κοινότητα, στην βάση της αρχής της προφύλαξης και όχι του συμψηφισμού της ανθρώπινης ζωής με άλλα συμφέροντα. Ανάλογη εμπιστοσύνη φαίνεται να εκφράζουν οι συμμετέχοντες και για τους επαγγελματίες υγείας, τους επαγγελματίες πρώτης γραμμής, η προσπάθεια των οποίων έχει θετικό αντίκτυπο στην κοινή γνώμη. Φαίνεται, δηλαδή, ότι προσλαμβάνουν το έργο Η εμπιστοσύνη ωστόσο φαίνεται να μειώνεται σε ό,τι αφορά στην ικανότητα του συστήματος να ανταποκριθεί στην κρίση. Πιθανόν, οι ελλείψεις σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό καθώς και η έντονη δημόσια συζήτηση σχετικά με τη περιορισμένη δυναμική των νοσοκομειακών μονάδων να καλύψουν τις ανάγκες μιας έξαρσης κρουσμάτων, έχει επηρεάσει την κοινή γνώμη, η οποία εκδηλώνεται με υψηλή απαισιοδοξία ως προς την ικανότητα του συστήματος να ανταποκριθεί.

Μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων εξέφρασε δυσπιστία ως προς τη σωστή διαχείριση της κρίσης από τα ΜΜΕ και από τις τοπικές αρχές, καθώς αναφέρθηκε από μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων ότι η αντίδρασή τους εμπεριέχει το στοιχείο άλλοτε της υπερβολής και άλλοτε της έλλειψης σοβαρότητας. Πιθανόν τα fake news που διείσδυσαν ατυχώς στην παρουσίαση της επικαιρότητας να συνέβαλαν στην υποτίμηση της σοβαρής προσπάθειας που γίνεται από πολλά ΜΜΕ.

Δεν αποκλείεται επίσης, η περιορισμένη συμμετοχή των τοπικών αρχών σε ζητήματα κεντρικού σχεδιασμού και λήψης απόφασης να έχει επηρεάσει την κοινή γνώμη ως προς την ουσιαστική συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαχείριση της κρίσης. Πιθανόν η τηλεοπτική έμφαση που δίδεται στην προσπάθεια διαχείρισης του μεγάλου αριθμού κρουσμάτων από το Εθνικό Σύστημα Υγείας να υποβάθμισε την τεράστια προσπάθεια που καταβάλλεται από τους δήμους και τις υπηρεσίες τους, για τη στήριξη των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού που βρίσκονται σε κατ'οίκον περιορισμό χωρίς να έχουν διασφαλίσει τα προς το ζην. Η κατ'οίκον φροντίδα που προσφέρεται από τα προγράμματα “Βοήθεια στο Σπίτι” των Δήμων δεν προβλήθηκε επαρκώς από τα ΜΜΕ και πιθανόν να μην έγινε γνωστή ως υπηρεσία σε ανθρώπους που αιφνίδια βρέθηκαν να αντιμετωπίζουν περιορισμένη πρόσβαση σε αγαθά και να έχουν την ανάγκη κατ'οίκον υποστήριξης εξαιτίας της κρίσης. Χρήσιμο θα ήταν συνεπώς να αναδειχθούν αυτές οι υπηρεσίες και το έργο τους, να ενισχυθούν με προσωπικό ιδιαίτερα αυτές τις ημέρες και να ενημερωθούν οι υποψήφιοι χρήστες αυτών των υπηρεσιών μέσα από τα ΜΜΕ.

Αντίστοιχη δυσπιστία φαίνεται σε μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων να επικρατεί ως προς την ικανότητα τόσο του στενού συγγενικού και φιλικού περιβάλλοντος όσο και του γενικού πληθυσμού να τηρήσουν τα μέτρα της κυβέρνησης και να συμβάλουν στη διαφύλαξη της δημόσιας υγείας. Η αυστηροποίηση των μέτρων και η παράτασή τους με αφορμή την έλλειψη πειθαρχίας από μερίδα των πολιτών πιθανόν να έχει επηρεάσει την κοινή γνώμη ενισχύοντας το αίσθημα απαισιοδοξίας ως προς τη συλλογική ευθύνη που διαφαίνεται στην κοινωνία των πολιτών. Αξίζει να σημειωθεί ότι έχουν καταβληθεί τεράστιες προσπάθειες από εθνικούς φορείς, για τον εμπλουτισμό των επιλογών σε ψυχαγωγία, των ελληνικών οικογενειών που βρίσκονται σε κατ'οίκον περιορισμό εξαιτίας της κρίσης.

Ωστόσο, είναι σημαντικό εδώ να αναφέρουμε ότι η προσφορά των πολιτιστικών αγαθών (π.χ. δωρεάν θέατρο, δωρεάν ηλεκτρονικά βιβλία, κ.α.) πιθανόν να μην ταιριάζει στην κουλτούρα μεγάλης μερίδας του λαού και στις πρότερες συνήθειές του. Χρήσιμο θα ήταν να υπάρξει περεταίρω διερεύνηση των ενδιαφερόντων και πολιτισμική προσαρμογή των προσφερόμενων ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων στην καθημερινότητα των πολιτών που ζουν στην περιφέρεια και σε απομακρυσμένες περιοχές.

Οι αλλαγές στον τρόπο ζωής εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων φαίνεται να είναι μεγάλες για ένα σημαντικό ποσοστό των συμμετεχόντων. Οι τομείς που έχουν επηρεαστεί αρνητικά την περίοδο αυτή είναι η σεξουαλική ζωή, η διατροφή και η πνευματική φροντίδα ενώ θετικές αλλαγές φαίνεται να έχουν προκύψει στις διαπροσωπική επικοινωνία, στη χρήση νέων τεχνολογιών και τη φροντίδα της ατομικής υγείας.

Παρόλο που η συμβίωση φαίνεται να αξιολογείται θετικά, ο περιορισμός της σεξουαλικής δραστηριότητας, η αύξηση των συνδιαλλαγών με φίλους και η χρήση νέων τεχνολογιών προκαλεί έντονη ανησυχία καθώς οι άνθρωποι φαίνεται να βρίσκονται στον ίδιο χώρο και να αντλούν ικανοποίηση από διαφορετικές πηγές και ενασχολήσεις. Η τεχνολογία φαίνεται να έχει διευκολύνει την επικοινωνία με φίλους και να έχει διατηρήσει με αυτό τον τρόπο την ικανοποίηση των ανθρώπων σε υψηλό επίπεδο, παρά την αποξένωση που ίσως να επικρατεί μεταξύ των μελών της οικογένειας. Εδώ σημαντικό είναι να μεταφέρουμε μια έντονη αγωνία για τις οικογένειες εκείνες που βιώνουν κακοποιητικές σχέσεις και που αυτές τις ημέρες αναγκάζονται να συμβιώνουν κάτω από την ίδια στέγη. Η παρούσα έρευνα δεν έδειξε χαμηλή ικανοποίηση από τη συμβίωση ωστόσο οι περιπτώσεις αυτές είναι γνωστό ότι αποσιωπώνται όταν η δυνατότητα αναζήτησης βοήθειας φαίνεται απόμακρη και δυσπρόσιτη. Χρήσιμο λοιπόν θα ήταν, αυτές τις δύσκολες ημέρες για κάποιες οικογένειες να δοθεί έμφαση από τα ΜΜΕ στη δυνατότητα πρόσβασης σε υπηρεσίες και στη διαρκή στήριξη των ατόμων που βιώνουν κακοποιητικές σχέσεις. Είναι σημαντικό να υπάρχει μια επιλογή και διέξοδος προκειμένου να διατηρηθεί η ελπίδα και να ενδυναμωθούν τα άτομα αυτά ώστε να μην χάσουν τον αυτοσεβασμό τους, με ό,τι συνέπειες μπορεί αυτό να έχει για την ψυχική τους υγεία.

Παράλληλα με τα παραπάνω, η δυνατότητα ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης των πολιτών σε καθημερινές συναλλαγές τους με το δημόσιο καθώς και η υποχρεωτική τηλεσυνεργασία στην εκπαίδευση των παιδιών, συνέβαλε στην αύξηση της χρήσης νέων τεχνολογιών. Η νέα αυτή πρακτική σε δημόσιες συζητήσεις φαίνεται να φέρει τόσο θετικό φορτίο εξαιτίας του εκσυγχρονισμού του δημοσίου συστήματος και των διευκολύνσεων που απολαμβάνουν οι πολίτες αλλά και αρνητικό φορτίο εξαιτίας της υποκατάστασης της ανθρώπινης επαφής και της έντονης ανησυχίας που επικρατεί για πιθανό περιορισμό του ανθρώπινου δυναμικού στο δημόσιο τομέα. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι η ενημέρωση των πολιτών πρέπει να διευρυνθεί και να απλοποιηθεί σχετικά με τις δυνατότητες που έχουν και τις διευκολύνσεις που τους προσφέρει η ηλεκτρονική διακυβέρνηση.

Στο ζήτημα που αφορά στην αυξημένη ενασχόληση με τη φροντίδα της υγείας, αξίζει να σημειωθεί ότι η δημόσια συζήτηση σχετικά με θέματα προστασίας της υγείας και πρόληψης έχει πιθανόν συμβάλει στην αύξηση της προσοχής για αυτά τα θέματα. Παρόλα αυτά, δεν είναι σίγουρο αν τελικά, η υψηλή ανάλυση ιατρικών θεμάτων και παραγόντων υψηλού κινδύνου για την επιθετική εκδήλωση του ιού, έχει συμβάλει στην υγιή

συμπεριφορά των πολιτών σε θέματα πρόληψης ή αν έχει οδηγήσει σε υπερβολικές αντιδράσεις και σε αύξηση της μικροβιοφοβίας, και άλλων φοβικών συμπεριφορών που θα αργήσουν να αποβληθούν από την καθημερινότητά μας. Καλό θα ήταν επίσης να υπάρξει μια λιγότερο “απειλητική” ενημέρωση των πολιτών καθώς δε θέλουμε υπευθυνότητα που να στηρίζεται στο φόβο αλλά θέλουμε συμπεριφορές συνειδητές που δε θα είναι περιστασιακές και θα τις δούμε μετά την κρίση να χάνονται αλλά θα έχουν διάρκεια στο χρόνο. Αξίζει κι εδώ να γίνει αναφορά στην ανάγκη συστηματικής και απλουστευμένης ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με την πρόσβαση στην υπηρεσία άυλης συνταγογράφησης, η οποία είναι εξαιρετικά χρήσιμη. Ένα ζήτημα που δεν έχει λάβει ωστόσο την προσοχή που θα έπρεπε είναι η πρόσβαση στις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Μεγάλη μερίδα του πληθυσμού της περιφέρειας εξυπηρετείται από κέντρα υγείας και περιφερειακά ιατρεία, οι ιατροί των οποίων αποτελούν το σημείο αναφοράς για πολίτες όλων των ηλικιών. Αυτές τις ημέρες της κρίσης, υπήρξαν ποικίλες δυσκολίες στην ΠΦΥ, οι οποίες υποβαθμίστηκαν στην ανάγκη διασφάλισης υψηλής ετοιμότητας στο σύστημα της δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας. Επειδή οι επαγγελματίες υγείας της ΠΦΥ εξακολουθούν να λειτουργούν ως το πρώτο σημείο πρόσβασης των πολιτών, γνωρίζουν εις βάθος τις ανάγκες υγείας τους και χαίρουν της εμπιστοσύνης τους, θα ήταν χρήσιμο να προβληθούν περισσότερο από τα ΜΜΕ, και να υπάρξει εκπαίδευση και υποστήριξή τους προκειμένου να ανταποκριθούν στο σημαντικό ρόλο που έχουν στην φροντίδα υγείας στην κοινότητα.

Προσοχή πρέπει να δοθεί στην ψυχική κατάσταση των συμμετεχόντων, καθώς πολλοί φαίνεται να αντιμετωπίζουν διαταραχές στον ύπνο τους και έλλειψη ηρεμίας, να διακατέχονται από φοβίες, μοναξιά και απαισιοδοξία. Η εδραίωση αυτών των συμπτωμάτων για μεγάλο χρονικό διάστημα θα μπορούσε να είναι απειλητική για την ψυχική υγεία των συμμετεχόντων σε βάθος χρόνου. Η έντονη αβεβαιότητα που επικρατεί αναφορικά με την δυνατότητα ελέγχου της κρίσης και η αδυναμία των αρμοδίων να προβούν με ακρίβεια σε εξαγγελίες π.χ. σχετικά με την επαναλειτουργία των σχολείων και των επιχειρήσεων, είναι πιθανόν να έχει επηρεάσει την ψυχολογία των πολιτών. Η ταυτόχρονη συνύπαρξη κοινωνικών δυσκολιών όπως η οικονομική δυσπραγία, ο κίνδυνος της ανεργίας, η κοινωνική απομόνωση, κ.α. δύνανται να επιδεινώσουν την κατάσταση. Μην ξεχνάμε εδώ τις διαφορετικές ανάγκες που έχουν οι διαφορετικές ηλικιακές ομάδες και το διαφορετικό ψυχολογικό φορτίο που κουβαλούν. Οι έφηβοι...οι μητέρες...οι ηλικιωμένοι.....αντικρύζουν την κρίση με άλλη ματιά και έχουν διαφορετική οπτική των ημερών που θα ακολουθήσουν. Οι κινητές μονάδες που έχουν συσταθεί για την έγκαιρη διάγνωση και παρέμβαση, είναι σημαντικό να συμπληρωθούν από υπηρεσίες εξατομικευμένης ψυχοκοινωνικής εκτίμησης, συμβουλευτικής και υποστήριξης με την κατάλληλη στελέχωση από επαγγελματίες ψυχικής υγείας και κοινωνικής φροντίδας.

Τέλος αξίζει να σημειωθεί ότι οι συμμετέχοντες φαίνεται να είναι συνεπείς ως προς τον αυτοπεριορισμό και λιγότερο συνεπείς ως προς τη χρήση ατομικών μέτρων προστασίας. Επίσης δηλώνουν σε μεγάλο ποσοστό ανεπαρκείς ως προς τις ικανότητές τους να αναγνωρίσουν και να διαχειριστούν μια πιθανή δική τους έκθεση και προσβολή από τον ιό. Είναι πολύ πιθανό να υπάρχει αυστηρή εφαρμογή του αυτοπεριορισμού εξαιτίας του αισθήματος ανασφάλειας ως προς την ικανότητά τους να προστατεύσουν τον εαυτό τους με άλλους τρόπους. Παρά την καθημερινή ενημέρωση και διακίνηση πληροφορίας σχετικής με τον ιό και τη μετάδοσή του, πιθανόν να υπάρχει σύγχυση από διφορούμενα μηνύματα

και από πρακτικές που αναιρούνται σε βάθος χρόνου όπως π.χ. η χρήση προστατευτικής μάσκας, η μετάδοση του ιού μέσω του αέρος, η ευαλωτότητα συγκεκριμένων ηλικιακών ομάδων, κ.α. και αυτό πιθανόν οδηγεί σε αίσθημα ανεπάρκειας και περιορισμένης ετοιμότητας. Χρήσιμο θα ήταν να διατίθενται τακτικά επικαιροποιημένες οδηγίες στη βάση των νέων δεδομένων ώστε να αποφεύγονται παρερμηνείες. Θα ήταν παράλληλα σημαντικό να αναπτυχθεί οπτικοακουστικό υλικό με προσομοίωση συνθηκών μετάδοσης και χρήσης των μέσων προστασίας, για ανθρώπους με περιορισμένο επίπεδο κατανόησης (π.χ. όπως η οδηγίες που παρέχονται στις πτήσεις).

Συνοπτική παρουσίαση κύριων σημείων

Αξιολόγηση κατάστασης

- 53% βιώνουν την πανδημία ως μια κρίση και 27% ως ένα σοβαρό πρόβλημα.

Αξιολόγηση διαχείρισης

- 63% δηλώνουν “πολύ ικανοποιημένοι” και 26.3% “αρκετά ικανοποιημένοι” από τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι αρμόδιοι για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού
- 48.8% αξιολογούν ως “καλούς” και 38.7% “μάλλον καλούς” τους αρμόδιους για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού.
- 71% πιστεύουν ότι η Κυβέρνηση διαχειρίζεται ρεαλιστικά την κατάσταση και 18.3% θεωρούν ότι αντιδρά υπερβολικά.
- 82% θεωρούν ότι ο Σωτήρης Τσιόδρας και οι επαγγελματίες που εμπλέκονται στην πρώτη γραμμή διαχειρίζονται ρεαλιστικά την κατάσταση.
- 80% πιστεύουν ότι τα ΜΜΕ αντιδρούν υπερβολικά.
- 63% θεωρούν ότι οι τοπικές αρχές διαχειρίζονται ρεαλιστικά την κατάσταση ενώ 31% θεωρεί ότι αντιδρούν υπερβολικά (17%) ή δεν έχουν εκτιμήσει με σοβαρότητα την κατάσταση (14%).
- 52% θεωρούν ότι το συγγενικό και φιλικό τους περιβάλλον διαχειρίζεται την κατάσταση ρεαλιστικά ενώ 41% θεωρεί ότι αντιδρούν υπερβολικά (28%) ή δεν έχουν εκτιμήσει με σοβαρότητα την κατάσταση (13%).
- 76.3% δήλωσαν αισιόδοξοι ως προς την ικανότητα της παρούσας κυβέρνησης να ανταποκριθεί στις έκτακτες συνθήκες.
- 86.6% δήλωσαν αισιόδοξοι ως προς την ικανότητα της επιστημονικής κοινότητας να ανταποκριθεί στις έκτακτες συνθήκες.
- 55.3% απαισιόδοξοι ως προς την ικανότητα του συστήματος υγείας να ανταποκριθεί στις έκτακτες συνθήκες.
- 60% απαισιόδοξοι ως προς την ικανότητα των συμπολιτών τους να ανταποκριθούν στις έκτακτες συνθήκες.

Ετοιμότητα ανταπόκρισης των συμμετεχόντων

- 73.4% αναφέρουν ότι εφαρμόζουν τις οδηγίες των αρμοδίων “πάντα” και 16.3% “συχνά”.
- 56.7% δηλώνουν ότι υιοθετούν τα μέτρα ατομικής προστασίας (μάσκες, γάντια, κτλ) και 29% “συχνά”.
- 36.3 αισθάνονται “ανεπαρκώς προετοιμασμένοι” και 12.5% “καθόλου προετοιμασμένοι” να αναγνωρίσουν την προσβολή τους από τον ιο .

-
- 62% αισθάνονται “έτοιμοι” να υποβληθούν στη **διαγνωστική εξέταση αν χρειαστεί**, 22% “μάλλον έτοιμοι” και 12% “καθόλου έτοιμοι”.
  - 20.5% αναφέρουν “πλήρη διαθεσιμότητα” για τη **συνέχιση των περιοριστικών μέτρων αν χρειαστεί**, και 40.3% δηλώνουν “αρκετά διαθέσιμοι”.

Επίδραση πανδημίας στην ψυχική υγεία/κατάσταση

- 45% αναφέρουν ότι “συχνά” ή “διαρκώς” αισθάνονται “αισιοδοξία”.
- 8% αναφέρουν “συχνά” αισθήματα “μοναξιάς” και 27% “μερικές φορές”
- 21.8% αναφέρουν “συχνά” αισθήματα “φόβου”, 42.9% “μερικές φορές” και 6% “διαρκώς”
- 19.9% αναφέρουν “συχνά” **διαταραχές στον ύπνο** τους, 27.6% “μερικές φορές” και 11.8% “διαρκώς”
- 51% αναφέρουν ότι **αισθάνονται ήρεμοι** “συχνά” ή “διαρκώς”.

Επίδραση πανδημίας στον τρόπο ζωής

- **Η συμβίωση** κατά τη διάρκεια του μέτρου “ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ” χαρακτηρίζεται πολύ ικανοποιητική με την μέση αξιολόγηση να είναι 8 στα 10 (κακή=1, άριστη=10)
- 54.8% αναφέρουν ότι έχουν αυξήσει τις **συζητήσεις με φίλους**.
- 33% παρακολουθούν συχνότερα την **πολιτική επικαιρότητα** ενώ 17% έχουν περιορίσει αυτή την πρακτική.
- 65.8% έχουν αυξήσει τη συχνότητα **χρήσης νέων τεχνολογιών**.
- 47% έχουν περιορίσει τη **σεξουαλική τους δραστηριότητα** και 9.4% αναφέρουν αύξηση της δραστηριότητας.
- 32.7% αναφέρουν αύξηση της **κατανάλωσης τροφίμων** ενώ 12.7% αναφέρουν μείωση της κατανάλωσης.
- 31% αναφέρουν περιορισμό της **προσευχής και γενικότερα αφιέρωσης χρόνου σε τεχνικές χαλάρωσης** και 15% αναφέρουν αύξηση αυτών των δραστηριοτήτων.
- 31% αναφέρουν πιο συχνή **ενασχόληση με τη φροντίδα της υγείας** και 15% αναφέρει περιορισμό της ενασχόλησης με τη φροντίδα της υγείας.

Το **Εργαστήριο Μελέτης Συμπεριφορών Υγείας και Οδικής Ασφάλειας (LaHeRS)** και το προσωπικό του αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει από καρδιάς τους συμμετέχοντες στη μελέτη αυτή για το χρόνο που διέθεσαν και για την εμπιστοσύνη που μας έδειξαν μέσα από την κατάθεση προσωπικών τους απόψεων, συναισθημάτων και εμπειριών. Θα συνεχίσουμε με υπευθυνότητα να καταγράφουμε τις ανάγκες των ευάλωτων συμπολιτών μας, να προτείνουμε λύσεις και να στηρίζουμε με υπηρεσίες και προγράμματα την ψυχοκοινωνική υγεία και ευεξία των ανθρώπων σε δύσκολες στιγμές όπως αυτές που ζούμε.